

Taru Leinonen

Läheisyyden *muistio*

TAITEEN MAISTERIN TUTKINNON OPINNÄYTE • KEVÄT 2012
AALTO-YLIOPISTO • TAITEIDEN JA SUUNNITTELUN KORKEAKOULU
MEDIAN LAITOS • VALOKUVATAITEEN KOULUTUSOHJELMA

Läheisyyden muistio

*Perheelleni
ja siskoni muistolle*

Graafinen suunnittelu: Satu Karppinen
Kirjan sidonta: Kirjansitomo Jokinen
Painettu: Printlab, Aalto-yliopisto, 2012

Sisällysluettelo

Johdanto 9

I Kuolema

Sinä minussa aina 15

Kaikki pysähtyi 21

Muistomerkki 25

II Virranaho

Kuvauspaikkani 33

Paikan merkitys 41

III Äidistä tyttäreeseen

Omakehuva-työpaja, *kolme sukupolvea* 47

Prosessityöpaja, *maalaus valokuvassa* 51

Sally Mann, *perbeeni, lähimpäni* 57

Älä katso taakse 59

Äidin syli 63

IV Muistikirja

Muistikirjani 77

Toisten päiväkirjat 77

V Kuvan rakentaminen

Lavastus 83

Annette Messenger, symbolismi 85

Hiiri kuvissani 87

Peili 93

Peilikuvani 95

Rantasauna 103

Lopuksi 111

Lähteet 113

Teosluettelo 117

*Edessäni seisoo nainen. Pyydän häntä kääntämään
kasvoonsa kohti aurinkoa, jotta näen valon hänen
silmistään. Luulen tietäväni hänestä melkein kaiken,
ja hän minusta. Muistutamme toisiamme. Näytän
ehkä vuosien kuluttua häneltä. Käänny toisaalle.
Katson tyttöä leikkimässä rantakivillä. Hänen
tarinansa on vasta alussa ja olen osa sitä.*

Johdanto

OPINNÄYTTEENI KESKIÖSSÄ ON valokuvasarjani *Läheisyyden muistio*, johon olen kuvannut kolmea sukupolvea: itseäni, äitiäni ja tyttäitäni. Minun on ollut vaikea sanallistaa tekemistäni ja mietin usein, miksi sanat ovat niin tärkeässä osassa taiteen ympärillä. Oman kuvasarjani tekoprosessi ja sen merkitykset itselleni löytyivät lähempää kuin osasin arvata.

Olin kirjastossa ja sattumalta löysin kirjan nimeltä *Paljastava omakuva*, joka on koottu Frida Kahlon yksityiseen käyttöönsä kirjoittamista ja kuvittamista päiväkirjoista. Selaillessani hänen päiväkirjaansa tunsin itseni uteliaaksi tirkisteelijäksi. Henkilökohtaiset kirjoitukset saivat minut valtaansa ja jaksoin lukea niitä loputtomiin. Mieleeni iskostuivat omat työskentelymuistikirjani, joita on kertynyt neljatoista kappaletta kaappieni kätköihin. Olisiko nyt hyvä aika palata vuosien takaisiin ajatuksiini? Löytyisikö sieltä jotain unohtunutta?

Opinnäytteeni aloitin tutkimalla omia työskentelymuistikirjojani vuosilta 2000–2011. Ennen Taideteollisen korkeakoulun valokuvataiteen opintojani opiskelin taidemaalariksi Pekka

Halosen akatemiassa vuosina 2000–2003. Halusin selvittää itselleni mitkä asiat ovat säilyttäneet merkityksensä työskentelyssäni siitä asti, kun aloitin kuvataiteen opiskelun Pekka Halosen akatemiassa, sekä mitä olen tehnyt opintojeni aikana Taideteollisessa korkeakoulussa vuosina 2005–2011. Käytin muistikirjojani työni aineistona, ja niistä nousevien teemojen kautta sain tekstiini mukaan työskentelyäni innoittavia taiteilijoita sekä asioita, jotka ovat olleet tärkeitä vaikutteita sarjani taustalla.

Työni edetessä huomasin haluavani keskittyä vuosien 2005–2011 muistikirjoihin, koska ne ajottuvat Taideteollisen korkeakoulun opiskeluaikaani. Pysin löytämään ja selvittämään henkilökohtaisen luomisprosessini, jota on vaikea nähdä itsekään ja josta on vielä vaikeampi kirjoittaa muille.

Maarit Mäkelä kirjoittaa osuvasti väitöskirjassaan kokevana, ”... että yksittäisiä teoksia on turha edes yrittää vangita sanoiksi. Sen sijaan niitä on mahdollista lähestyä sanojen avulla, kirjoittaa niiden ympäriltä. Voi kutoa hämähäkin tavoin seittejä niiden ympärille ja toivoa,

että saalis tarttuisi (edes osittain) pyydykseen ...” (Mäkelä 2003, 11.) Edellä mainittu Mäkelän ajatus tukee kiinnostustani muistikirjoihini, joista saan sanoja tekemieni teoksien ympärille.

Tuon tekstiini mukaan äitini sekä tyttäreni Jasminin keskustelun muodossa, koska he ovat merkittävässä osassa *Läheisyyden muistion* kuvissa ja työskentelyprosessissani. Valitsin vuosien varrella ottamiani kuvia, joissa he esiintyivät. He saivat vapaasti kertoa kuvaustilanteeseen ja kuvan tulkintaan liittyvistä ajatuksistaan. Keskusteluissa oli läsnä vain minä ja haastateltava. Tallensin käymämme keskustelut, jotka olen kirjoittanut tekstiini teoskuvien yhteyteen. Olen keskustellut kuvistani äitini kanssa 30.11.2011 ja tyttäreni kanssa 15.12.2011. Olemme puhuneet paljon kuvistani vuosien varrella, joten heidän ajatuksensa ovat voineet muotoutua osittain myös näiden keskusteluiden pohjalta. Kuvasarjani tekoprosessi on ollut meidän kolmen vuorovaikutusta toisiimme.

Tekstini lähtee liikkelle kuoleman kohtaamisen käsittelystä **ensimmäisessä luvussa**. Se on vaikuttanut paljon työskentelyyni sekä ollut osasyynä siihen, että lähdin opiskelemaan valokuvausta Taideteolliseen korkeakouluun. Siskoni kuolema sai hetkellisesti aikaan kyvyttömyyteni maalata. Minun oli kaikin keinoin keksittävä itselleni tavoitteellista tekemistä, jotta saisin työ-

skentelyni jälleen alkamaan. Taideteollisen korkeakoulun ennakkotehtävät olivat tavoitteeseeni sopivat, koska palautuspäivän paine pakotti minut tarttumaan siveltimiin. Usein tarvitsen selkeän tavoitteen tekemisilleni, jotta pääsen eteenpäin.

Tekstini **toisessa luvussa** vien lukijan kuvauspaikalleni Virranaholle, jossa olen kuvannut suurimman osan sarjani kuvista. **Kolmannessa luvussa** kerron kolmesta sukupolvesta kuvasarjassani. Olen äiti sekä tytär, joten tämä luku on työni sisällön kannalta yksi tärkeimmistä. **Neljäs luku** keskittyy avaamaan kiinnostusani päiväkirjoihin, jotka ovat opinnäytetyöni lähdemateriaalia. **Viidennessä luvussa** kirjoitan kuvieni rakentamisesta, rekvisiitasta ja symboleista.

Opinnäytetyöni tärkein tehtävä oli matka muistikirjojeni uumeniin ja löytää sieltä työskentelyäni avaavia asioita, joista koostuu työni viisi osiota: **Kuolema, Virranaho, Äidistä tyttäreen, Muistikirja ja Kuvan rakentaminen**. Huomasin osioiden olevan yhteydessä toisiinsa ja ne muodostavat ikään kuin kehän sarjani ympärille.

Tekstini etenee kolmessa tasossa, joka koostuu kolmesta erilaisesta tekstityylistä: muistikirjalainauksista, äitini ja tyttäreni kanssa käydyistä keskusteluista sekä tekstistä, joka avaa työskentelyäni ja mietteitäni opinnäytetyöni kirjoitus-hetkellä. Jokaisessa osiossa on valikoituja muis-

tikirjatekstejä, jotka etenevät käsittelemieni aiheiden sekä teoskuvien mukana. Muistikirjatekstini eivät etene työssäni kronologisesti päivämäärien mukaan, vaan aihealueittain. Opinäytetyön tekstissä käytän päiväkirjanomaista sekä kerronnallista kirjoitustyyliä, joka sopii yhteen kuvieni sekä aiheeni kanssa.

Työhöni liittyy tässä kirjassa olevat 21 teosta, jotka olen kuvannut vuosien 2007–2011 aikana. Teoskuvat kulkevat tekstin mukana kuvittamassa käsittelemiäni asioita. Kirja sisältää näiden teoskuvien lisäksi tekstiä täydentäviä kuvia, jotka ovat luonnospiirroksia ja kirjoituksia muistikirjojeni sivuilta sekä teoksia, jotka liittyvät läheisesti aiheeni syntymiseen. Mukana on myös maisemakuvia kuvauspaikaltani Virranaholta.

I Kuolema

*Aloitan kertomalla perheeni vaikeimmasta hetkestä,
jonka vietimme sairaalan kappelissa avonaisen
arkun äärellä. Oman muistoni lisäksi pyysin
siskoani, äitiäni ja isääni kirjoittamaan asioista,
joita he muistavat tästä hetkestä.*

Sinä minussa aina

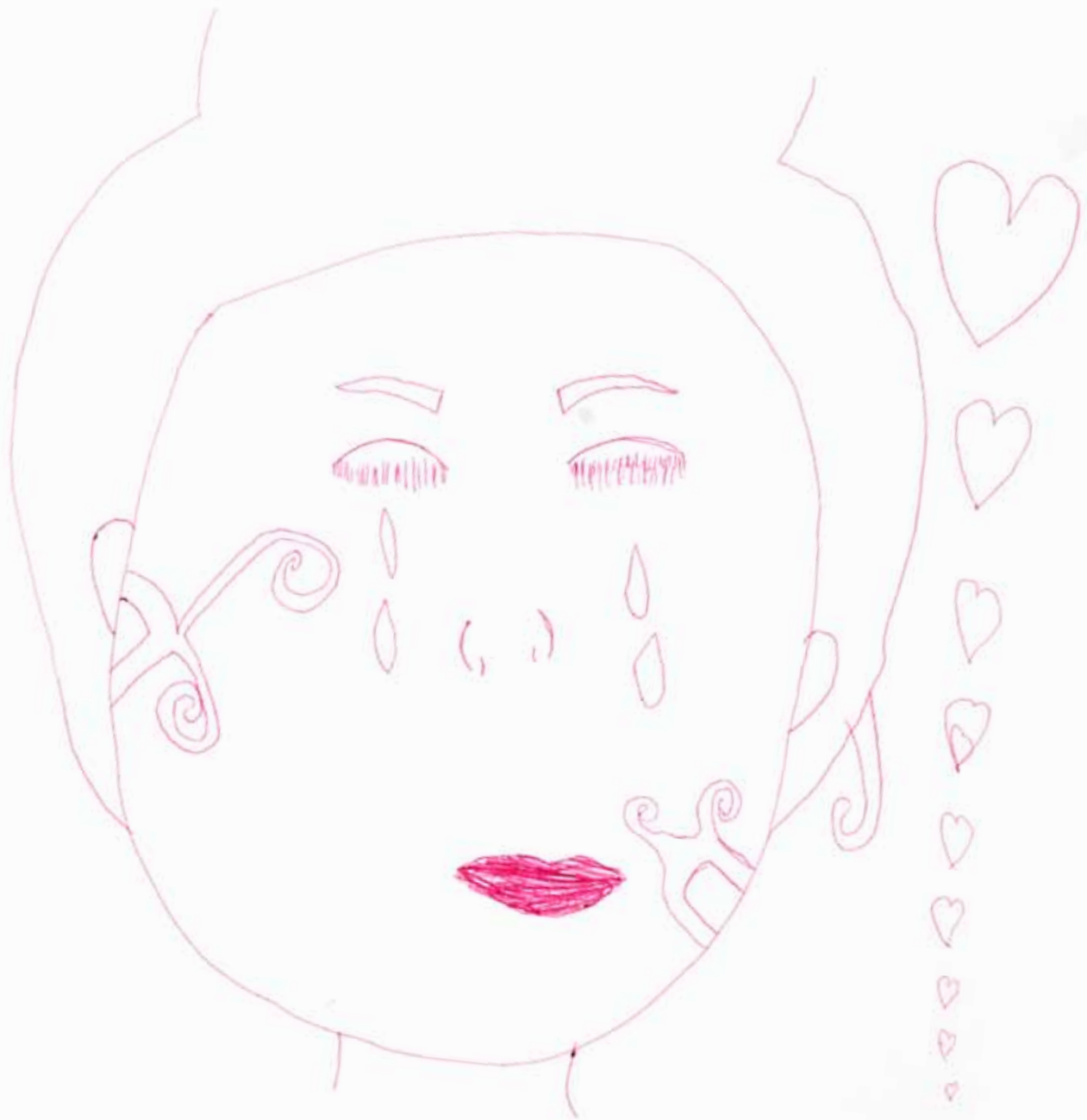
MINÄ

Elämäni on muuttunut. On lokakuun kahdeksas päivä vuonna 2004 ja autoradio soittaa: "Luovutan. Nyt mä luovutan. Tähän aikaan aamusta mitään en voi tehdä millekään. Antaudun. Joo mä antaudun. Lattialla, pölyssä makaan. Me ollaan niinkuin oltaisi, ihan unohduttu tähän, pysähdytty paikoilleen." Jonna Tervomaan laulaessa ajamme sairaalan kappelin pihaan. Emme pubu mitään. Pelottaa. Tiedän näkeväni sinut tänään. Ihan kohta ja viimeisen kerran. Kappelin ovella vastaamme astelee silmiään pyyhkiviä ihmisiä. Meidät ohjataan omaisten huoneeseen. Laitamme ulkovaatteet naulakkaan. Koko perheeni on mukana. Minun lisäksi paikalla on mieheni, tyttäreni, siskoni, siskoni mies, siskoni poika, äitini, isäni ja isän Irja. Sairaalapastori kättelee meidät kohteliaasti ja ottaa osaa suureen suruumme. Saamme luvan mennä arkun luokse, kun tunnemme olevamme siihen valmiita.

Pidän tyttärtäni kädestä kiinni, kun kävellemme hämääjän huoneeseen. Musiikki soi hiljaa. Avonainen arkkusi on valkoisen valon alla. Me isosiskot valitsimme arkkusi päiviä aikaisemmin. Siinä on harmaata ja valkoista. Se on

Kasvot, 2004, akryylimaalauk

erikoisempi arkku kuin tavallinen valkoinen. Olithan sinäkin aivan erityinen pikkusisko. Yläsi on nallekuviainen tummansininen satiini-pyjama ja äidin kutomat villasukat, ettei sinun tulisi kylmä. Äidille oli tärkeää, että saat mukaan omat vaatteesi. Kainalossasi nököttää lelu-apina, joka oli tärkein unilelusi jo aivan pienestä. Peku-koiramme puri siltä hännän irti, joten Tatu on valkoinen hännätön apina, joka saa tulla mukaasi viimeiselle matkalle.

Aika tuntuu pysähtyneen. Samassa hetkessä on läsnä syvä rauha, hiljaisuus ja suunnaton tuska, jota on vaikea sanoin kuvailla. Punaiset kiharat hiuksesi näyttävät kosteilta ja kasvoisi levollisilta. Ihollesi on laitettu meikkiä. Silmäsi ovat raollaan, melkein kiinni. Odotan, milloin näen silmäripsiesi värähtävän. Suusi on raollaan enkä tunnista kasvojesi ilmettä. Kosketan hiuksiasi ja poskeasi. En ole koskaan tuntenut sormenpäideni alla niin kylmää ihoa.

Pistän pyjamasini taskuun tyttäreni piirtämän kuvan sinusta, enkelinä. Laitan käteni käsiesi päällä, nekin ovat niin kylmät. Perbeeni elämä on romahtanut. Miksi juuri meille kävi näin. Elämäsi oli vasta alussa. En voi muodostaa kauuniita sanoja sanoakseni, että olit päässyt ansaitsemaasi lepoon pitkän elämän uuvuttamana. Sinun olisi pitänyt saada jatkaa vielä. Tämän kaiken pitäisi olla vain pahaa unta ja herätessä-

ni voisin soittaa sinulle kertoakseni näkemästäni unesta. Voisimme nauraa yhdessä.

Suutelen hyvästiksi kylmää otsaasi ja kasvoisi peitetään valkealla liinalla. En halua arkkua suljettavan. Haluan jäädä vielä luoksesi. Ikävöin sinua. En tiedä, minne olet lähtenyt. Tiedän vain, että olet kuollut. En kuule ääntäsi enää koskaan.

SISKONI

Hiljaista musiikkia. Sydän hakkasi kovaa, hengästytti ja jännitti. Piti nähdä omin silmin, onko tämä totta.

Meri makaamassa elottomana ja kalpeana arkussa. Vieraannäköinen; hiukset väärin kammattu, oma tuttu nallepyjama päällä, apinalelu vieressä, sideharso kaulalla. Lasten piirustuksia mukaan. Hampaat näkyivät. Vierias ilme. Elämä ja henki poissa.

Pakko kai uskoa. Puristin omaa pientä poikaa sylissäni. Merin kummipoikaa. Yhdessä silitimme Merin kylmää poskea. Pelotti koskettaa. Ei voi olla totta.

Pappi puhui. En muista sanoja. Musiikkia, jonka sanat kuuluivat "suru kohtaa kenet vaan". Isä ja hautaustoimiston mies nostivat arkun kannen paikalleen. Toinen kiinnitysruuvi jumitti, pieni risti ei mennyt paikalleen.

Sairaalakappelin aulassa odottivat seuraavat omaiset. Ajatus, että he eivät varmasti saata yhtä nuorta kuin me. Ajatus, että meidän tuskamme on suurempi.

ÄITINI

Kuulen kaunista musiikkia. Rintaan sattuu hengittäminen. Anna anteeksi äidin oma rakka-hinpain, kun en osannut huolehtia sinusta. Tai-vaan isä, onhan Meri sinun luonasi enkelinä? Onhan? Pieni valkoinen liina: laitan sen kas-voillesi. En voi tehdä enää mitään muuta. Ha-luan sinut takaisin syliini.

ISÄNI

Vain kysymys: Miksi?

Meri, 1999

*Mitä enemmän mietin kuolemaa, sitä vähemmän minulla on
siiitä sanottavaa. On kuin yrittäisin kuvata jotain olematonta.
Vajonnutta autiomaata. Tyhjyyttä. Ei mitään. Tunnen olevani
kuin hölmöläinen, joka yrittää jääräpäisesti tuoda valoa säkissä
pimeään huoneeseen. Voiko ei-mistään ylipäänsä sanoa mitään?*

Claes Andersson

Kaikki pysähtyi

6.10.2004 KESKIVIIKKO

Tänään on harmaa sateinen päivä eikä kukaan ole astunut ovesta. Valvon näyttelyäni galleria Majakassa ja hiljaisuus ei toisaalta haittaa. Ihmisiä kävelee kadulla ohii ja jotkut pysähtyvät katsomaan ikkunoista sisään, mutta kynnyksellä peremmälle on korkea. Tila on kaunis ja maalaukseni sopivat tänne hyvin. Otan tämän kolme viikkoa loman kannalta. Saan vain olla ja keksiä sen verran tekemistä etten nukahda. Minulle on tuttua tämä pitkäväteinen päiväystämisen kosmetologin työstä, joten kestäen tämänkin hyvin. Tuntuu, että maailma on unohtanut minut tänne tauluineni. Olen tehnyt kuitenkin ensimmäisen eheän näyttelykokonaisuuden täyttämällä tyhjän tilan. Haittaako, vaikka itsuisinkin täällä koko kolme viikkoa yksin omien ajatusteni kanssa. On siivottava ja pestävä pyykkiä, kun pääsen kotiin.

Kello 20:30 soitan Merille, mutta hän ei vastaa. Viiden minuutin kuluttua soitan taas. Turhaan. Yritän vielä, mutta en saa häntä vastaamaan. Alan olla huolissani, koska yleensä hänellä on puhelin kädessä, aina, niin kuin muillakin

nuorilla. Soitan äidille ja kerron huoleni. Hän sanoo lähtevänsä heti pyörällä Merin asunnolle. Yritän lohdutella äitiä, että jospa hän on saunassa tai suihkussa eikä kuule puhelinta. Pyydän äitiä soittamaan heti, kun hän tietää kuulumisest. Odotan turhaan soittoa. Sydäntä pakottaa, mutta menen Jasminin kanssa saunaan. Pesen hänen hiuksensa ja laitan ne letille. Patistan hänet nukkumaan. Konsta tulee saunaan ja en pysty kuulemaan mitä hän puhuu, koska pelkoni on saanut vallan. Saan sanottua, että nyt on jotain tapahtunut, koska Meri eikä nyt äitikään soita.

Saunan jälkeen soitan taas Merille. Kumpi kuulisikin hänen äänensä vastaavan. Nyt viimein aavistan käyneen jotain kamalaa. Soitan kello 21:30 äidille. Puhelin tuuttaa kauan ennen kuin pieni ääni vastaa: "Maire". Kysyn: "Mitä on tapahtunut?" Äiti on pitkään hiljaa, sitten hän sanoo: "Me saadaan apua". Hän antaa puhelimen jollekin toiselle, säiraankuljettajalle, jolta kysyn: "Mitä sinne kuuluu?" Saan vastauksena: "Nyt ei kuulu hyvää. Äitisi on löytänyt Merin kuolleena."

Sairaankuljettajan ääni luurissa kehoittaa minua istumaan ja hengittämään rauhallisesti. Tiivään puhelimessa: "Voidaanko vielä tehdä jotain? Onko mitään tehtävissä?" Huolestun äidistä. Sanon puhelimeen, ettei äitiä saa jättää yksin. Me lähdemme sinne. Edessämme on noin kolmen tunnin ajomatka, joten on lähdettävä heti. Soitan isosiskolleni, että on lähdettävä Laukaaseen. Meri on kuollut. Pakkaamme tavaroita. Kävelen ympyrää enkä löydä vaatteitani. Kyyneleitä ei tule.

Lähdemme ajamaan. Kriisikeskuksen työntekijä soittaa puhelimeeni kertoakseen pitäväänsä äidistä huolta ja pyytää meitä ajamaan varovasti. On sumuinen yö. Matka taittuu Jasminin nukkuessa takapenkillä ja me olemme Konstan kanssa hiljaa. En siedä kuunnella edes radiota. Taivaalla näkyy siro ja hento kuunsirppi, niin kuin Meri. Sen ympärille muodostuu pilvistä sydän, joka haihtuu pois meidän huomattua sen. Kuoleman kohdatessa ihminen etsii ympäriltään viestejä. Se on osa selviytymistä.

Saavumme Laukaaseen ja ahdistus rinnassani kasvaa. Koputan oveen ja kuulen Pekun

haukkuvan. Kriisikeskuksen työntekijä avaa oven. Äiti istuu sohvilla. Hän on pieni ja hauras kuin tyhjä mytty. Ajattelen, että hänkin on mennyttä. Asia, jota hän oli pelännyt siitä saakka, kun Meri sairastui diabetekseen ja epilepsiaan, tapahtui nyt. Halaan äitiä lujaa ja sanon tarvitsevani häntä vielä. Tunnen itseni niin suureksi äidin vierellä vaaleanruskea toppataki ylläni.

Siskoni kuoli samaan aikaan, kun olin ripustanut ensimmäisen gallerianäyttelyn maalauksistani. Kaikki pysähtyi. Syksyn ja talven kuljin sumussa. Merkittävä käänne sattui keväällä 2005, kun ystäväni soitti kysellen kuulumisiani. Hän oli tekemässä Taikin pääsykokeisiin ennakkotehtäviä. Hetken mielijohteesta päätin minäkin koota kansion, että saisin tehtyä edes jotain, koska päiväni kuluivat ompelutyössä, kosmetologin työssä ja loput työhuoneella Tapanilassa. Työhuoneella vain istuin ja itkin. Välillä maalasin jotain kammottavia suttuja. En ollut silloin valmis käsittelemään suruani maalauksissani.

27.7.2005

on ihan jumissa. Mua pelottaa eriten
 alla aina tääne työhuoneelle.
 Eillä mulla ei ole mitään roolia. Täällä
 nä olen tottunut kohtamaan itseni.
 Tää on paikka, jossa tutkii todellisia
 tunteitani. Pelkään tällähetkellä
 maalata. Mun on tuotava vähäsi-
 aikaa maalaukseni muuhun ympä-
 ristöön täältä. Sitten se lausuaan
 lähtisi rullaamaan. En halua edes
 maalata nyt, se tuntuu niin
 vähäpätöiseltä. Olen kirkkummi-
 myöten täynnä mun maalauksia.
 Taas en saa mistään kiinni ja kaikki
 tuntuu turhalta. Munomannettava itselleni
 aikalasi. Ei huolehdittava että en ole
 uuteen maalannu mitään, ketä
 se häntä vaikken maalais enää
 koskaan. Silloin kun ihmisellä on
 todella vaikeaa, se pysty tekemä
 taidetta. Sitten kun mä alan
 selvitä tästä. Kyllä mä sitten pystym
 maalaa maan.
 Mun olis nyt kipeä tehdä vaan tota
 kaikkea muuta.

Muistomerkki

KEVÄÄLLÄ VUONNA 2005 tein veistoksen siskoni haudalle. Veistos on noin viisitoista senttimetriä korkea ja esittää istuvaa naista, jolla on siivet. En olisi halunnut tehdä siipiä, mutta ne tuntuivat silloin välttämättömiltä, koska kyseessä oli hautakiveen kiinnitettävä muistomerkki. Muotoilin hahmon Roma plastiina -vahasta, jonka vein Taidevalimo Kärkkäiselle pronssiin valettavaksi. Valmis veistos kiinnitettiin hautakiveen, kun siskoni kuolemasta oli kulunut vuosi. Tein viisi vuotta myöhemmin tähän muistomerkkiin liittyvän valokuvateoksen nimeltä *Suruvuosi*.

Suruvuosi

Suruvuosi-teoksen lähtökohtana on pronssiveistos, jonka tein pikkusiskoni haudalle. Veistoksia on valettu kaksi. Toinen on siskoni haudalla ja toinen ostettiin Turkuun, haudalle, jonka sijaintia en tarkemmin tiennyt.

Opintoihini liittyen osallistuin ”Kuoleman kosketus” -työpajaan ja pyhäinpäivänä 2009 ”Maasta sinä olet tullut” -seminaariin Turussa. Tilaisuuden jälkeen kävelimme suurella hautausmaalla, jossa ihmiset sytyttivät muistokynttilöitä rakkaittensa haudoille. Ajattelin kävellessäni pikkusiskoani. Yhtäkkiä näin tekemäni veistoksen suuren hautakiven päällä. Sydämeni hakkasi, vapisin ja kyynelät nousivat silmiini.

Kotiin palattuani etsin luonnokset, jotka olin valokuvannut itsestäni useasta eri kuvakulmasta veistoksen suunnittelua varten. Päätin antaa näille heikkolaatuisille mustesuihkutulosteille uuden elämän. Maalasin tulosteiden päälle akvarellivärein ja valokuvasin ne uudestaan. *Suruvuosi*-teos koostuu näistä 11 valokuvasta sekä veistoksesta otetusta kuvasta. Teoksen keskeinen ajatus on surun monet vaiheet, jotka muuttavat muotoaan vuosien kuluessa.

18.11.2005 PERJANTAI

Kohta olen käynyt kolme kuukautta koulua ja tahti on ollut melkoinen. Olin kaksi päivää kiipeänä ja luulin etten pääse enää kuvankäsittelykurssin opetustuntiin mukaan. Onnistuin kuitenkin. Vaadin aina itseltäni liikaa. Mulla on ollut vauhdikkaita kuva-aibeita ja yritän sillä ilmeisesti löytää vastakohtaa sisäiselle surulle ja hiljaisuudelle. En ole vielä valmis käsittelemään oikeita tunteitani, saati kertomaan niistä muille. Täytyy antaa ajan kulua. Kaikki aukeaa ajan myötä. Meri on varmasti olemassa yhä, jossain. Viime syksynä näin unen, että hän sanoi pystyvän tulemaan luokseni muiden ihmisten kautta. Hän sanoi ettei ole koskaan lähtenyt minnekään. Haluaisin nähdä hänet useammin unessa.

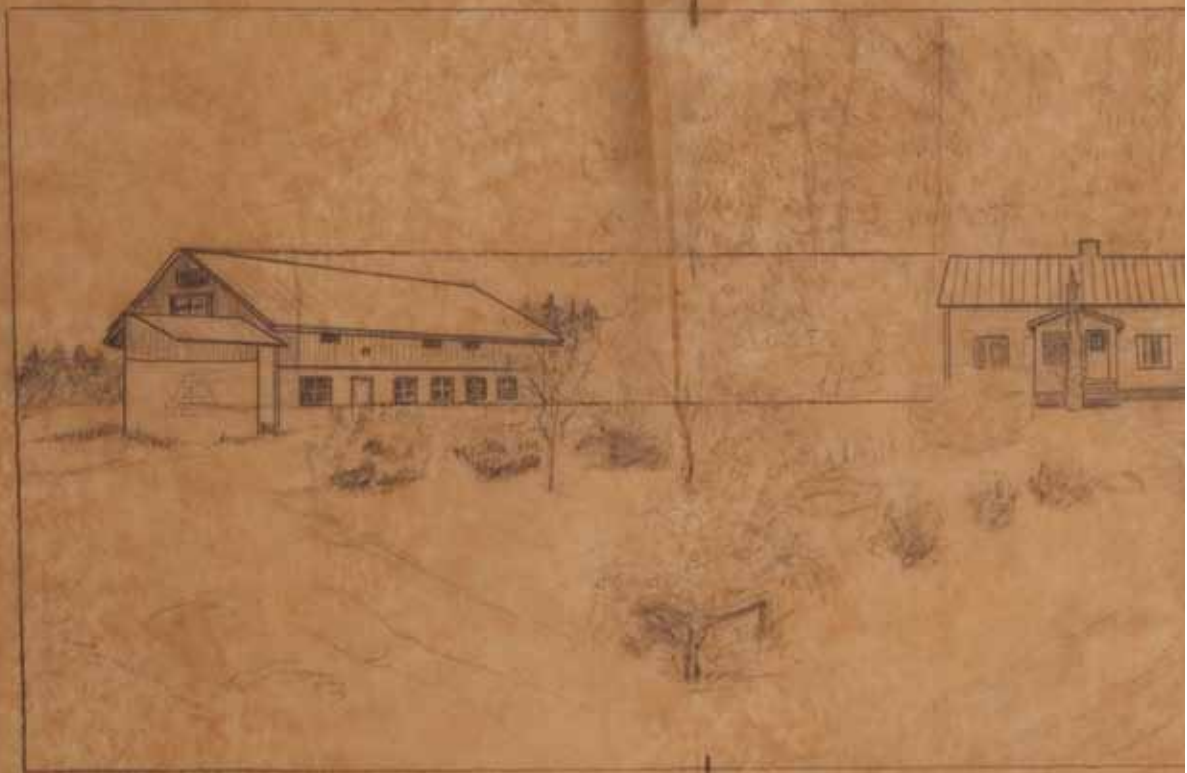
Aloitin tekstini kuoleman kohtaamisesta, koska se on ollut elämässäni suuri järisyttävä, joka sai aikaan muutoksen myös taiteeni tekemisessä. Kandiopintoni Taideteollisen korkeakoulun valokuvataiteen osastolla alkoivat syksyllä 2005. Tyttäreni aloitti samaan aikaan ensimmäisen kouluvuotensa. Huoli lapseni pärjäämisestä oli valtava, koska minulla ja miehelläni oli pitkiä päiviä. Tunnollisena puursin kaikki koulutehtävät. Huomasin haluavani keskittyä vain lapseeni, joten kuvaamiseni lähti silloin luontevasti siihen suuntaan.

*Suruvuosi, 2010,
kaksitoista 26x20 cm pigmenttivädestä alumiinilla,
teoksen koko kehystettynä 105x112 cm*

II Virranaho

28.5

Water 57 x

Virranaho, 2002

Lapsena minulla oli Virranaho, pieni maalaistalo peltoineen, rantoineen ja eläimineen, Uku ja Mamma. Meidän varttumisemme ja Mamman kuolema muutti Virranahon. Aika on pysähtynyt ja paikan henki on erilainen. Loputkin entisestä menivät Ukun kuoltua. Suljen silmäni eteisessä ja vedän syvään henkeä. Tunnen tutun tuoksun ja tiedän tulleeti kotiin. Saan vapauden olla taas lapsi ja etsiä epätodellisia maailmoja.

Kuvauspaikkani

VIRRANAHO ON ÄITINI ja myös Ukun (äitini isän) lapsuudenkoti. Se sijaitsee keskellä Suomea Sumiaisten Matilanvirralla. Pienviljely siellä lopetettiin 90-luvulla, niin kuin monessa muussakin maalaistalossa. Virranaho kiinnostaa minut juurilleni, koska oma lapsuudenkotini on myyty vanhempieni erotessa. Koen paikan tärkeäksi työni kannalta, koska olemme viettäneet siellä paljon aikaa *Läheisyyden muistiota* kuvatessa.

Pikkusiskoni hautajaisten jälkeen jäin äitini luokse viikoksi. Halusin mennä yhdeksi päiväksi Virranaholle, kuin hyvästelläkseni sen, koska Ukukin oli kuollut edellisenä kesänä. Siellä ollessani mietin, kuinka ihmisen elämä on katoava. Ympärilläni oleva metsä, vanha riihi, eloaitta ja viisikymmentäluvulla rakennettu talo on vielä olemassa, vaikka moni, joille niillä on ollut merkitystä, on jo kuollut. En voinut tietää paikan tulleisuudesta, sillä perikunta olisi voinut halutessaan laittaa sen myyntiin. Minulla oli vanha filmikamera mukana, jolla kuvasin tavaroita ja paikkoja, kuin muistiin merkiten.

Ukun hautajaisista on jäänyt muisto, että minä ja kaksi siskoani laskimme kukkalaitteen hänen haudalleen Juha Vainion kirjoittamin sanoin: ”Mun sydämeni tänne jää, Aina asuinpaikalleen, Vaik’ itse saan vain viivähtää, Kesäiltaan viimeiseen.” Poimimme hautajaisaamuna tienpientareilta ja pelloilta luonnonkukkia kukkalaitteeseen, jonka sidoimme itse. Meistä kolmesta siskoksesta jäi viimeiseksi yhteiskuvaksemme kuva, jossa seisomme tekemämme kukkalaitteen kanssa äidin takapihalla sekä myöhemmin päivällä Ukun haudalla. Emme voineet aavistaa, että kohta meistäkin on yksi poissa.

Palasin Virranaholla ottamieni kuvien pariin osallistuessani syksyllä 2006 ”Metodi, aihe ja kohde” -kurssille, jonka opettajina toimivat valokuvataiteilijat Tuovi Hippeläinen ja Kari Pyykönen. Kurssi oli Taikin opiskelujeni aikana ensimmäinen, jossa pohdittiin omaa taiteellista työskentelyä. Tein kuvasarjan, jonka osana käytin lokakuussa 2004 ottamiani valokuvia.

Huoli sinusta sarjasta, 2004–2007

Elokuussa 2007

29.10.2006 SUNNUNTAI

Mun on alettava mieltä valoa enemmän. Olen liian hätäinen. Pilaan huolella suunnitellut ideat, koska kuvausvaiheessa olen kärsimätön ja jätän liikaa sattuman varaan. Katsellessani negoja huomaan mitä olisi pitänyt tehdä toisin. Olisi alettava kuvaamaan tarvittaessa toiseenkin kertaan tärkeitä aiheita, kuvattava niin monta kertaa, että lopputulos on sellainen mitä on lähtenyt hakemaan. Voi, kun saisin maalauksellista jälkeä aikaiseksi. Se on kaikki valosta kiinni. Unohdan monesti valokuvan syvimmän

olemuksen – se on valolla maalaamista. Valon avulla tuon esiin asioita tai piilotan niitä.

23.4.2007 MAANANTAI

Tänään sain vedokset tehtyä. Olen pyörityt niitä edes takas ja miettinyt kokonaisuutta. Kuvat kertovat lapsuuden luovuudesta ja siitä mikä on ollut minulle tärkeää. Eläimet, mielikuvitus ja lapsenmielisyys. Kuvat ovat naiveja. Kertovat enemmän sisäisestä maailmastani. (Huoli sinusta sarjastani)

Kaipasin jo kipeästi vapaata työskentelyä vailla tehtävänäntoja, joita oli kandiopintojen aikana paljon. Elokuussa vuonna 2007 palasin Virranaholle, josta sai alkunsa *Läheisyyden muistion* kuvat. Tein vuonna 2008 taiteen kandidaatin opinäytetyöni *Lähtemisiä*, jossa oli jo mukana osa *Läheisyyden muistion* kuvista. Työssäni oli näkyvissä alku, joka kasvoi *Läheisyyden muistioksi*.

14.9.2007 PERJANTAI

En muista milloin olisin ollut niin rentouttavalla lomalla. Olin äitin kanssa kahdestaan Virranaholla maanantaista perjantaihin elokuun lopulla. Joku oli tuonut sinne vanhan levysoittimen ja vinyyilejä. 80-luvun hitit soi olohuoneesta, kun paistoimme makkaraa keittiön hellassa. Vaunukoppa oli nubruisena edelleen ullakolla, jossa kuvasin. Kuvasin spontaanisti ilman

Elokuussa 2007

suunnitelmia koko viikon. Kuvasin myös äitiä ensimmäisen kerran, mutta eniten itseäni. Itselaukaisijalla on vaikeaa kuvata, koska siinä on vain 10 sekuntia aikaa pinkaista kuvaan. Koen sen kuitenkin helpommaksi, kun että joku toinen olisi mukanani painamassa laukaisinta. Tykkään työskennellä yksin. En tiedä miksi haluan esiintyä kuvissani, mutta kiinnostukseni on aina

ollut ihminen kuvassa ja kärsivällisin malli olen minä itse. Se saattaa liittyä myös itsensä hyväksymiseen sellaisena kun on. Havaitsen jonkinlaista ikäkriisiä, mutta mitä enemmän on ikää, niin sitä enemmän on elämän kokemusta. Sitäpaitsi koskaan ei tiedä milloin vuodet lakkaavat kertymästä. Meille ei ole kenellekään luovuttu huomista. Siinä olemme kaikki tasavertaisia.

1. *Äiti*, 2007
Pigmenttiöödos, 50x28 cm

ÄITI KERTOO
TEOKSESTA *ÄITI*

”Oltiin eka kerran Virranaholla kuvaamassa. Oli elokuu, koska oli mun syntymäpäivä sillä samalla viikolla. Muistan, että odotettiin sopivaa valoa. Oli hauskoja hetkiä odotellessa. Tässä kuvassa on isäni istuttama koivikko. Useana aamuna oltiin katsottu kahvia juodessa, että koivikkoon tulee ihana valo. Päätettiin kuvata ja viltti oli mukana siksi, kun olen niin viluinen. Kun muistelen kuvaustilannetta, niin oli juuret maassa olo. Olen aina ihailnut tuota kasvavaa koivikkoa – siinä näkyy myös aika, kuinka puunrungot kasvaa.”

Maisemia Virranabolta

Paikan merkitys

KERSTIN UVNÄS MOBERGIN tutkimuksessa Rauhoittava kosketus, hän kirjoittaa paikalla voivan olla samankaltaisia rauhoittavia vaikutuksia mieleen ja kehoon kuin kosketuksella, jota käsittelem luvussa ”Äidin syli”. Erityisesti lapsuudenkodilla ja kotiseudulla on rauhoittava positiivinen vaikutus ihmisen fysiologiseen järjestelmään, jonka laukaisevaksi tekijäksi on havaittu näkö-, kuulo-, haju- ja tuntoaistin mieleentuomat tutut asiat, jotka yhdistyvät turvallisuuden kokemuksiin ja saavat olon tuntumaan kotoisalta. (Uvnäs Moberg 2007, 131.) Saattaa olla, että siskoni kuoleman tuoma epävarmuus elämän jatkuvuudesta sai aikaan kaipauksen mennä paikkaan, jossa tunsin oloni turvalliseksi kerran, silloin lapsena.

”Kirjoittaminen on unen, leikin ja ajattelemisen yhdistämistä. Se on leikkiä niiden sääntöjen mukaan, jotka joudun itse ratkaisemaan.”

Mari Mörö

Löysin kirjailija Mari Mörön lainauksen muistikirjastani. En muista olenko poiminut sen tv- vai lehtihaastattelusta, mutta se kuvaa osuvasti myös minun kuvataiteilijana työskentelyäni. En ole lopettanut leikkimistä kasvetuani aikuiseksi. Kuvaaminen on leikkiä, jonka päämääränä on teos. Vai onko sittenkään? Ehkä prosessi onkin tärkeämpää kuin lopputulos. Pienenä saatoin rakentaa tuntikausia leikkiä, mutta sen valmistuttua ei leikkiminen huvittanutkaan. Vuosia olen saanut seurata kasvavan tyttäreni ja hänen kavereiden touhuja, ja niissä toistui samankaltaisia asioita kuin omassa lapsuudessani. Tyttäreni kasvuympäristö on erilainen kuin minun aikoinaan. Hän on asunut koko tähänastisen elämänsä kerrostalossa kaupungissa. Havahduin, onko hän jäänyt jostain paitsi, kun hän kertoi, ettei ole koskaan silittänyt porsasta tai lehmää. Ne kuuluivat omassa lapsuudessani itsestäänselvyyksiin, enkä ollut ajatellut elinympäristön erilaisuuden vaikutusta hänen kokemusmaailmaansa.

Kuvauspaikka on muodostunut vuosien varrella tärkeäksi osaksi *Läheisyyden muistiota*. Kuu-

kausia kerään ideoita ja sitten suunnittelen kuvausmatkan Virranaholle, jossa voin rauhassa kuvata useamman päivän ajan. Pidän tärkeänä kuvieni kulissien todentuntuisuudesta ja kuvaankin sen vuoksi usein itselleni tärkeissä paikoissa. Kuvauspaikan arkisen luonteen saan muuttamaan arvoitukselliseksi valitsemallani valolla tai esitystavalla. Olen huomannut valon sekä oikean hetken vaikuttavan ratkaisevasti onnistuneen kuvan syntyyn. Usein alkaessani kuvaamaan en usko pystyväni saamaan valitsemastani tilasta irti haluamaani tunnelmaa, mutta oikea valo antaa tilalle lopullisen ilmeen. Valo ja kuvassa olevat yksityiskohdat, mallin eleet sekä asennot saavat tilan muuttumaan toiseksi. Se on asia, joka on pala minua. Kuvaaja antaa aina teokseen jotain itsestään. Kukaan toinen ei varmastikaan kuvaisi samanlaista kuvaa, vaikka työskentelisikin kansani samassa tilassa.

Tiedän tutuissa paikoissa milloin luonnonvalo palvelee kuvaussuunnitelmiani parhaiten ja haluamallani tavalla. Kuvatessani Virranaholla tunnen tarkkaan mihin kellonaikaan on mentävä valmistelemaan kuvauspaikka, jotta ehdin kuvaamaan ennen kuin auringonvalo on siirty-

nyt jo toisaalle. Varhain aamulla on kaunein sekä herkin valo.

Valokuvataiteilija Raakel Kuukan teoksissa koti ja paikka ovat tärkeitä. Hän on kuvannut suurimman osan 1980- ja 1990-luvun tuotannoistaan kotipaikallaan Anjalankoskella, joka on ollut myös hänen äitinsä lapsuudenkoti. Hänen kuvansa puhuvat Doreen Massey'n ajatuksen puolesta, jonka tekstiä lainaten Anna-Kaisa Rastenberger kirjoittaa että ”paikka tulisi ymmärtää prosessina, jossa tila ja aika ovat yhtä läsnä sosiaalisessa toiminnassa. Paikka on sosiaalisten suhteiden sekoitus, jolla ei ole selkeää sisä- ja ulkopuolta, eikä vain yhtä identiteettiä. Paikka ei ole nostalgian, sisäänpäinkääntymisen ja pysähtyneisyyden tila, vaan verkosto, joka koostuu jatkuvasti uudelleen muotoutuvista, hengittävästä sosiaalisista suhteista.”(Kuukka 2011, 12.)

Virranahosta on muodostunut vuosien varrella *Läheisyyden muistion* näyttämö, jonne olen palannut kerta toisensa jälkeen kuvaamaan. Paikan merkitys on kasvanut myös sen mukana, että olen viettänyt siellä paljon aikaa sarjaani kuvatessa. Kuvaamisesta on tullut minun, äitini ja tyttäreni tapa olla yhdessä.

2. Älä katso taakse, 2008, pigmenttiväedos, 48x64cm

III Äidistä tyttärein

*Toistuvat kuva-aiheet äidistä ja lapsesta
ovat Läheisyyden muistiossa tärkeässä osassa.
Kiinnostukseni aiheen kuvaamiseen alkoi halusta
pohtia paikkaani sukupolvien jatkumossa,
äitinä sekä tyttärenä. Olen kuvannut kolmen eri
ikäkauden suhdetta toisiinsa ja kolmen sukupolven
lomittumista toistensa elämään. Voin tulkita kuviani
kolmessa tasossa: voin liikkua vapaasti menneessä,
nykyisyydessä ja tulevaisuudessa. Muistikirjoistani
päällimmäisenä nousi esiin vuosia jatkunut
kiinnostukseni aikaan. Olen halunnut kuvata ajan
kulkua sekä muutosta.*

Omakuva-työpaja, *kolme sukupolvea*

SYKSYLLÄ 2007 OSALLISTUIN ”Omakuva”-työpajaan, jonka opettajina toimivat valokuvataiteilijat Elina Brotherus ja Sandra Kantanen. Työpajan kuvaustehtävien lisäksi he antoivat jokaiselle työpajalaiselle henkilökohtaisen tehtävän. Meidän tuli valita vuosien varrella ottamistamme kuvista tärkeimmät, joiden aiheen pariin haluaisi vielä palata.

Olin aloittanut sarjan, johon kuvasin omakuvia. Niitä kuvatessa tarvitsin avustajan, koska käyttämässäni filmikamerassa ei ollut itselaukaisijaa. Pyysin äitiäni avukseni ja hän jaksoi väsymättä käydä yhä uudelleen kamerani eteen, jotta sain tarkennettua objektiivin haluamaani kohtaan. Sen jälkeen vaihdoimme paikkaa ja hän laukaisi kamerani sulkimen. Totuimme työskentelemään yhdessä, ja huomasin kuvaavani häntä omakuvien ottamisen lomassa, kuin salaa. Kuvat hänestä olivat pysäyttäviä. Laajensin suunnitelmaani omakuvasarjasta myös äitini sekä tyttäreni kuvaamiseen. Omakuvani tuntuivat merkityksellisemmiltä heidän kuviensa rinnalla. ”Omakuva”-työpajan tehtävänä päätin jatkaa sukupolvien ketjun kuvaamista.

Kuvasin työpajan aikana teoksen *Toisaalla kaksin*, joka symboloi käsittelemääni sukupolvien jatkumoa. Kuvassa äitini letittää minun ja tyttäreni hiukset yhteen. Olin saanut idean kuva-aiheeseen illalla juuri ennen nukahtamista. Huomaan usein, että valveen ja unen rajalla tulee mieleen ajatuksia, joista voi saada ideoita teoksiin.

ÄITINI KERTOO TEOKSESTA *TOISAALLA KAKSIN*

”Kuvaan liittyy muisto, että taisi olla kaikilla kipinöitä puseron alla. Sulla oli mielestäni hyvä idea, jonka kerroit haluavasi kuvata. Päätettiin, että nyt toimitaan ja sovittiin kuvausaika. Minusta näkyisi vain kädet ja letittäisin Jasminin ja sun hiuksia. Laitoit kameran silleen, että painoin vain nappulaa ja kamera otti kuvan viiveellä. Kerkesin juuri ja juuri tuoda kädet kuvaan ennen kuin kamera laukesi.

3. Toisaalla kaksin, 2008, pigmenttiviedos, 38,5x40 cm

Aloitettiin kuvaaminen, mutta Jasmin oli todella kiukkuinen. Ennen parasta otosta Jasmin häipyi kesken kuvausten, kun ei jaksanut keskittyä. Minulle tuli paha mieli, koska pidin ideaa niin hyvänä, että olisi harmi jos sitä ei saataisi kuvattua. Yhtäkkiä tilanne rauhoittui ja Jasmin tuli huoneestaan kysymään kuvataanko? Sitten se onnistuikin melkein heti.

Olen tykännyt ihan hirveästi tästä kuvasta. Kuva on rauhallinen ja seesteinen, vaikka se voisi olla myös muutakin, koska se herättää paljon erilaisia ajatuksia. Hiukset ovat herkkä paikka. Sekin vielä, että päät muodostavat sydämen – rakastan sydänkuvia. Tämä kuva on yksi niistä, joka tulee usein mieleen, kun ajattelee kaikkia vuosien varrella ottamiasi kuvia. Se herättää ajatuksia moneenkin suuntaan.”

KESKUSTELUSSA JASMIN JA MINÄ TEOKSESTA TOISAALLA KAKSIN

JASMIN: *”Jouduttiin kuvaamaan kauan. Niska väsyi, kun kuvattiin. Valmiin kuvan nähtyäni ajattelin, että kannatti kuvata, vaikka se tuntui vaikealta.”*

MINÄ: *”Muistatko sitä riitaa, mikä oli ennen kuvaamista?”*

JASMIN: *”En, mistä se tuli?”*

MINÄ: *”No siitä, kun oltiin sovittu kuvausaika, koska mummokin oli täällä meillä. Sulla olikin koulun jälkeen muita menoja mielessä. Et olisi jaksanut olla kuvattavana ja sanoit mulle, että enkö voisi taas alkaa maalaamaan typerän valokuvaamisen sijaan. Kiukuttelun rauhoituttua tulit kysymään kuvataanko?”*

”Omakuva” -työpajan aikana aloin kirjoittaa useammin työmuistikirjaa, jotta oppisin huomaamaan mistä kuvieni aiheet tulevat. Jokaisella kuvataiteilijalla on omat lähtökohtansa aiheiden synnystä. Huomasin opinnäytetyötäni tehdessä, että moni asia työskentelyssäni olisi jäänyt huomaamatta myös itseltäni, ellen olisi kirjoittanut muistiin.

Prosessityöpaja 12.10.2007

OMA PROSESSI:

- Jo olemassa olevan materiaalin yhdistäminen kokokuvaan

- Jämsän piirrokset

- Omat piirrokset / maalaukset

- Rangkaat

- Keskeneräisen ns. loppuvieminen

- AIKA

- SARJALLISESTI TAI SAMANKUVAAN / MOLEMPIA

- LEIKITELY KUVAPAREILLA tai OAJOILLA,
kuinka kuva muuttuu ympäristöiden kuvien vaikutuksesta / SATTUMANVARAINNUS

- VALO

— mielenkuintoisa taiteilijoita: —

- Josef Cornell / mielenkuintoisa emeinstallaattorit

- Philip

- Robert Rauschenberg (minutiae, 1954), Kollaasija

- Anaya Rardjarmrearnsook (1957), Kuoleman kuvuista

- JOISSAIN KUVISSANI MAALAUUS/PIIRROS ON LÄSNÄ JO KUVATESSA, JOIHINKIN LATTAN MYÖHEMMIN

Prosessityöpaja, *maalaus valokuvassa*

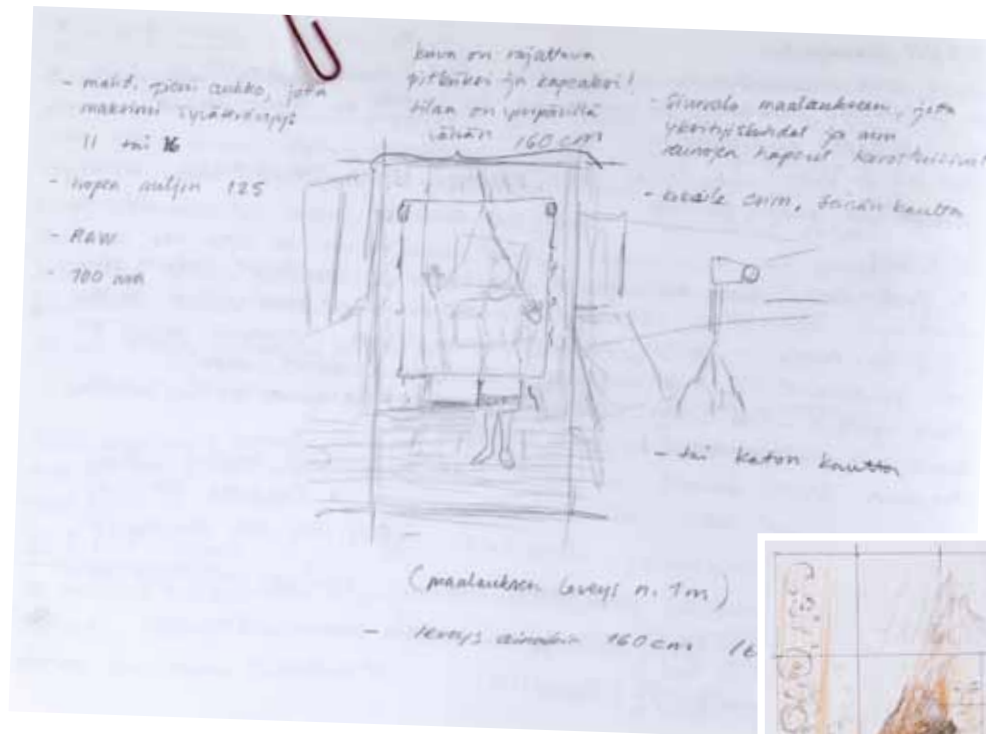
SYKSYLLÄ 2007 OSALLISTUIN ”Prosessityöpajaan”, jonka opettajina toimivat osastomme professori Jyrki Parantainen sekä valokuvataiteilija Niko Luoma. Työpajan tehtävänä oli antaa uusia näkökulmia ja työskentelytapoja taiteellisen ilmaisen syventämiseen. Jokaisen työpajalaisen oli suunniteltava oma projekti, joka saatettiin loppuun työpajan aikana.

12.10.2007 PERJANTAI

Tänään oli ensimmäinen tapaaminen prosessityöpajan opettajien kanssa. Näytin heille kuvia, joista olen kiinnostunut. Olin kerännyt mukaini mitä ihmeellisimpiä materiaaleja pitkin laatikoiden ja kaappien pohjia. Varsinkin Jasminin piirrookset ovat tärkeitä aarteitani. Haluaisin yhdistää niitä omaan tekemiseeni. Mieleeni ei ole vielä muodostunut selkeää kuvaa tavasta, joilla niitä hyödyntäisin. Tapaamisessa tuli puheeksi jospa kokeilisin tehdä kollaasin tai installaation. Mua on aina kiinnostanut tila; sen syvyys, valo, ikkunat ja värit. Haluaisin rakentaa ja oivaltaa.

”Prosessityöpajan” suunnitelmaan olen listannut asioita, jotka ovat olleet tärkeitä luovuuden lähteitäni jo vuosien ajan. Työpajan aikana kuvasin teoksen *Sinä minussa aina*. Reporokuvasin kaikki vanhat maalaukseni, niin valmiit kuin keskeneräisetkin. Minulla ei ollut suunnitelmaa mitä tekisin niillä, mutta päätin aloittaa työskentelyn, koska olen huomannut parhaiden ideoiden syntyvän tekemisen kautta. Maalaus, joka on teoksessa *Sinä minussa aina*, ei pysynyt kuvatussa seinällä. Jouduin kuvaamaan sen kameran itselaukaisijalla pidellen maalausta käsissäni.

Ladatessani kuvia tietokoneelle huomasin jotain mielenkiintoista. Maalauksessa oleva nais-hahmo oli kokoiseni. Sen jalat jatkuvat jalkoinani ja näytti kuin maalauks kangas olisi läpinäkyvä. Kuvasin sen uudestaan rakentamalla taustan maalauksen ehdoilla. Vaihdoin verhot sekä päälleni valkoisen mekon. Maalaus ikään kuin kuuluisi ympäristöön saaden aikaan kahden eri tekniikan sekoittumisen. Ajatuksenani oli tuoda tilaan ”puuttuva” palanen maalauksena. Kahden eri tekniikan sekä useamman ajan yhdistäminen yhteen kuvaan kiehtoivat minua.

Kuvaussuunnitelma teokseen
Sinä minussa aina

Luonnos maalaukseen
Jäähyväiset, 2001

Luonnos maalaukseen
Jäähyväiset, 2001

14.11.2007 TIISTAI

Äiti tulee meille ensi viikoksi, joten pääsen kuvaamaan maalaus tilassa kuvat. Suunnitellen kaiken valmiiksi, niin saadaan varmasti ne kolme kuvaa kuvattua. Tänään lähden Ruotsiin luokkakavereiden kanssa. Olen kova ikävoimään reissussa omiani: Konstaa ja Japua. Olen kuin arka ja pelokas kotibiiri. Mua ärsyttää se piirre ja olen yrittänyt hyväksyä sen osaksi itseäni. Se saattaa olla jopa voimavarani tai teijijana, koska yleensä käy niin, että itsessään huonoimpana pitämänsä piirteet ovatkin ne parhaimmat. Miksi aina sorrun toivomaan olevani erilainen kun olen.

4. *Sinä minussa aina*, 2008,
pigmenttivedos, 50x35 cm

5.12.2007 KESKIVIikko

Vanhan maalauksen käyttäminen valokuvassa antaa viestin menneestä, se tuo kuvaan jotain menneisyydestäni. Maalausta on tehty pitkä ajanjakso, johon liittyy paljon elettyä elämää. Se on ollut myös vuosia varastossa, kuin odottamassa näkyväksi tulemistä.

KESKUSTELUSSA ÄITI JA MINÄ TEOKSESTA *SINÄ MINUSSA AINA*

ÄITI: *"Eikös tämän nimi ollut Jäähyväiset?"*

MINÄ: *"Ei, tai ton maalauksen nimi on Jäähyväiset, jonka aloitin maalaamaan Meristä. Meri oli mallina valokuvissa, joita käytin tämän maalauksen luonnosteluun. Se jäi kesken. Tein maalauksen valmiiksi sitten valokuvamallalla."*

ÄITI: *"Tätä on kuvattu ainakin kahteen kertaan. Ensimmäinen kuvattiin täällä teillä kotona, mutta tämä versio on otettu Virranahon tuvassa. Matkustitte koko perhe Virralle. Raivattiin tupa kuvanottoa varten ja vaihdettiin verhoista lähtien. Raahattiin puusobvakin pois. Sen muistan, että työ oli tarkkaa, että saatiin maalaus oikealle kohdalle niin, että henkilö jatkuisi luonnollisesti ja myös verhot. Kuvaaminen oli rankkaa, kun kädet väsyivät pitämään kangasta. Minäkin olin välillä pitelemässä sitä, kun halusit säätää tarkennusta ja rakensit ympäristöä. Kuvan maalaus on mulle tärkeä, koska siinä on nuorimaiseni. Herkistyn aina katsoessa tätä valmista kuvaa. Lapset ovat aina minussa."*

MINÄ: *"Niin, vaikkeivat olisikaan enää täällä. Meristä otettu muotokuva vuonna 2008. Neljä vuotta kuolemansa jälkeen."*

Sally Mann

Perheeni, Lähimpäni

MUISTIKIRJOJA LUKIESSANI HUOMASIN, että Sally Mannin teoksilla on ollut vaikutus työskenteelyyni. Olen pohtinut kuvissani kuoleman teemaa sekä kuvannut perhettäni. Marraskuussa vuonna 2007 kävin hänen näyttelyssään Helsingin Tennispalatsissa.

20.11.2007 TIISTAI

Sally Mannin näyttely on koottu hänen kolmesta sarjasta, jotka ovat "Immediate family" (Perheeni, lähimpäni), "Deep South" (Syvä etelä) ja moniosainen kuolemaa käsittelevä sarja nimeltä "What remains" (Mitä jäljelle jää). Näyttelykokonaisuus on vaikuttava ja kertoo elämän kiertokulun, koska tulemme luonnosta ja poistumme luontoon. Siihen väliin jää eletty elämä, jonka ainutlaatuisuudesta kertovat hänen lapsiensa kuvat.

Ensimmäisen huoneen lapsikuvat sarjasta "Immediate family" Perheeni, lähimpäni ovat vangitsevia. Kuvien kauneus ja taidokas vedostus vetoavat minuun. Itsekin äitinä ymmärrän kuvien ainutlaatuisuuden ja tärkeyden. Kuvat näyttävät ajattomilta ja aikaa kestävilä,

joka syntyy viittauksista taidehistoriaan sekä romanttisesta kuvaustavasta. Sallyn taiteilijaperheen viihdyttää hänen hieno ajatus siitä, että miksi lähteä kotoa pois etsimään taidetta, kun se on silmien edessä päivittäin. Niinhän minunkin pitäisi ajatella ja kuvata niitä asioita joita rakastan. On vain löydettävä taito nähdä. Sallyn kuvista voim aistia suuren luottamuksen kuvataavan ja kuvaajan välillä. Äidin ja lapsen välinen side on yksi tärkeimmistä asioista elämässä. Itseäni on eniten kiehtonut oma tyttärenti kuva-aiheena. Usein olen hylännyt ideani, koska etsin aiheita itseni ulkopuolelta ja annan toisten mielipiteiden vaikuttaa kuvaamiseen. Intohimo sekä halu kuvata syntyy ainoastaan sisältäpäin.

Tekemisen jälki on ihastuttava vanhoissa menetelmissä, kuten esimerkiksi Sallyn käyttämässä märkälävytekniikassa. Sattuman ja epäonnistumisen kautta löytyy usein helmiä. Tämän hetken virheettömältä ja kliiniseltä näyttävä valokuva ei inspiroi minua. Lehdet, mainokset ja näyttelyt tulvivat tätä puhdasta ja siloteltua valokuvaa. Aivan alussa, silloin kun aloitin valokuvaamaan, niin hienointa ja innostavin-

ta oli kokeellisuus. Taideteolliseen korkeakouluun päästyäni digitaalisen kuvaamisen ja kuvankäsittelyn opettelu hävitti kaiken kokeellisuuden ja hauskuuden. Kaiken tuli olla virheetöntä, roska-tonta ja puhdasta. Kaipasin sattumaa ja löytä-misen iloa.

Ennen tänne Sally Mannin näyttelyyn tu-loa luin Helsingin sanomien Marja-Terttu Ki-virinman artikkelin ”Alastomat ja kuolleet ko-ettelevat tabuja”. Lukemani perusteella odotin näkeväni täällä jotain todella sopimatonta, kos-ka tekstissä esimerkiksi opettajia askarrutti, että sopiiko näyttely lapsiryhmille. Nyt mietin, että miltä aikuiset haluavat suojella lapsia? Elämä-ltäkö?

Näyttelyssä esillä oleva dokumenttielokuva Sally Mannin elämästä ja hänen taiteensa te-kemisestä rikastuttaa kokonaisuutta, jota ilman näyttelystä puuttuisi tärkeä osa. Dokumentis-

sa näin miten hän on työskennellyt lapsiensa ja miehensä kanssa. Märkälevytekniikan haasta-vuus ja sattumanvaraisuus antoivat lisäarvoa näyttelyn teoksille. Olen miettinyt paljon miks-eivät kuvat voisi elää omaa elämäänsä irrallaan tekijästä ja miksi taiteilijan persoona sekä elämä nostetaan esiin kuvien rinnalle? Tässä näytte-lyssä huomaan haluavani tietää enemmän tai-teilijasta, joten tulen siihen johtopäätökseen, että kun kuvat koskettavat, niin silloin tiedonjano-ni kasvaa. Dokumentin katsomisen jälkeen mi-nun on kierrettävä näyttelyn teokset läpi uudel-leen. Tunne, että olen nähnyt kuvaustilanteen teki kuvista mielenkiintoisempia ja pidin niistä enemmän, kuin ensimmäisellä katsomiskerral-la. ”Deep South” ja ”What remains” -sarjat ei-vät tehneet minuun niin suurta vaikutusta kuin ”Immediate familyn” kuvat. Niitä olisin halun-nut nähdä enemmänkin.

Älä katso taakse

MIRJA RUTANEN KERTOO kirjassaan *Äidit ja tyttäret*, että äidin on ensin luotava lapseen kiinteä suhde ja melkein saman tien alettava kasvatusta lasta itsenäiseksi ja valmistaa tätä ja itseään eroon (Rutanen 1982, 51). Luopuminen on usein mielessäni katsellessani nyt murrosikäistä tyttärtäni. Olen iloinen hänen kasvustaan, mutta samaan aikaan huoli täyttää mielen. Tiedän niin paljon enemmän, kuinka elämä voi satuttaa. Toivon hänen olevan valmis kohtaamaan vastoinkäymisiä. Usein jään, niin kuin moni muukin äiti murehtimaan menneitä: olisinko voinut tehdä jotain toisin? Mennyttä emme voi muuttaa, vaan ainoastaan tulevaa. Äidit ovat usein ankaria itselleen vertaillessaan vanhemmuutensa onnistumista muihin.

15.9.2008 MAANANTAI

Pidän todella paljon kuvasta, jonka otin Virranaholla Jasminista. Hän katsoo kameraan intensiivisesti kivääri olallaan. Katse on ristiriitainen. Niin on ristiriita myös lapsen ja kiväärin välillä. Katseen voi tulkita vihaiseksi, yllätetyksi, pelokkaaksi, surulliseksi tai epävarmaksi. Listaa voisi jatkaa loputtomiin. Uskon, että kuva laittaa katsojankin pohtimaan lapsen katsetta. Aluksi ajattelin, etten voi laittaa esille tuollaista kuvaa joka kantaa oman lapseni kasvoja. Olen pohtinut paljon hänen osuuttaan kuvissani ja tulen aina siihen päätökseen, etten voi vahingoittaa häntä kuvaamalla. Luulen hänen tietävän, että äidin kameralle näytellään ja syntyneet kuvat eivät kerro hänestä, vaan pikemminkin äidistä. Sarjani luonne alkaa muuttua subteesta itsenäiseen toimintaan. Äiti antaa kaikkensa, jotta lapsella olisi hyvä elämä. Lapsuutta ajatellaan ajanjaksona, joka meillä jokaisella on ollut tai on parhaillaan meneillään. Haluamme pitää kiinni menneestä. Muutosta ja luopumista on vaikea hyväksyä. Elämä on asioiden, tapahtumien ja ihmisten muuttumista sekä niistä luopumista.

**KESKUSTELUSSA JASMIN JA MINÄ
TEOKSESTA ÄLÄ KATSO TAAKSE**

JASMIN: "Tää on mun lempikuva.
Ase oli painava."

MINÄ: "Ymmärsitkö heti, kun alettiin kuvaa-
maan millaista kuvaa olen ottamassa? Vai tuli-
ko valmiin kuvan näkeminen yllätyksenä?"

JASMIN: "Kyllä mä ymmärsin, että pitää olla
vihaisen näköinen, mutta yllätyin kun näin ku-
van valmiina."

*Luonnos Älä katso
taakse -teokseen*

MINÄ: "Mikä tekee sun mielestä tästä kuvasta
hyvän?"

JASMIN: "Ase ja tyttö. Ihan kun tyttö olisi käy-
nyt pöllimässä isän aseensa."

MINÄ: "Oletko tykännyt esiintyä niissä
kuvissa, joihin annan sulle jonkun roolin?"

JASMIN: "Joo."

MINÄ: "Miltä tuntui nähdä tämä teos
ensimmäistä kertaa näyttelyssä?"

JASMIN: "Se oli komea."

Jasminin puhuessa ottamistani kuvista, niin olen huomannut hänen pitävän erityisesti sellaisista, joissa hän esiintyy voimakkaana sekä päättäväänä. Lisäksi havaitsin, ettei hän pidä omakuvina *Läheisyyden muistion* kuvia, joissa hän esiintyy, vaan käytti ilmaisua "kuvan tyttö" tai "kuvassa esiintyvä tyttö." Kysyessäni häneltä mikä erottaa ne tavallisesta arjen kuvaamisesta, hän vastasi, että taidekuvia suunnitellaan pidempään ja niiden ottamiseen käytetään aikaa. Hän mainitsi myös käyttämämme valkoiset paidat ja mekot, koska useimmiten vaihdamme kuvaan sopivat vaatteet.

Äidin syli

LÄHEISYYDEN MUISTIOSSA on useita kuvia, joissa halataan. Halaus on voimakas ele, jolla luodaan yhteenkuuluvuutta sekä lohdutetaan. Uvnäs Mobergin tutkimuksessa *Rauhoittava kosketus* kerrotaan, että kosketus saa aikaan elimistössä oksitosiinin vapautumisen, joka on rauhoittava hormoni. Sillä on lukuisia positiivisia tehtäviä elimistössä, mutta sen vaikutus lisää kiintymyksen tunnetta toisiaan koskettavien välille. Näin ollen se myötävaikuttaa myös kiintymyssuhteen syntymiseen äidin ja lapsen välille. (Uvnäs Moberg 2007, 116.) ”Voimme hyvin ollessamme lähellä niitä, joista pidämme. Ihmisten välinen ruumiillinen läheisyys ja kosketus tuottavat meille turvallisuutta, rentoutta ja rauhaa olimemepä isoja tai pieniä.” (Uvnäs Moberg 2007, 122).

Nähdessäni äitini ensimmäisen kerran siskoni kuoleman jälkeen on voimakkaana mieleeni piirtynyt kuva tarpeesta halata sekä lohduttaa. Olin myös itse lohdutuksen tarpeessa, mutta päällimmäisenä huoleni kohdistui äidin jaksamiseen ja selviytymiseen. Eija Palosaari kirjoittaa *Lupa särkyä* -kirjassaan, että suuren kriisin

kohdatessa ihminen tarvitsee kuuntelijan, suuria sanoja ei tarvita. Ihminen saattaa muistaa vuosia myöhemmin hetkestä vain ”hiljaisen vierällä istujan, tämän tuoksen ja lämmön tai osaaottavan ystävän lujan halauksen.” (Palosaari 2008, 91).

Kosketuksella on parantava vaikutus, jota tarvitsemme iästämme riippumatta. Tunnettemme itsemme hyväksytyksi kosketuksen avulla.

14.9.2008 SUNNUNTAI

Junan vauhti pysähtyy ja se peruuttaa takaisin Keravalle. Joku on hetkeä aikaisemmin jäänyt junan alle Hiekkaharjussa. Varmaan tabataan hypännyt. Minun juna joutuu vaihtamaan onnettomuuden takia toiselle raiteelle. Haikeaa, joku on lähtenyt, mutta jättänyt perinnöksi läheisilleen suuren tuskan. Itsekästä. Elämä on usein epäreilua. Saavumme vihdoin Helsinkiin ja jatkan matkaani metroon. Nuoripari selvittää välejään äänekkäästi, istuen vastakkain. Nainen miehelle: ”Olet aina sekaisin. Nytkin. Älä valehtele. Näen sen silmistäsi”. Mies yrittää sanoa olleensa jo pidempään selvänä. Nai-

Luonnos teokseen Lupaus, 2003

nen heittää sormuksen lattialle ja mies hakee sen. Kuulen naisen olleen koko viikonlopun turvakodissa. Mies on mustamaalannut hänet, koska äiti ei vastaa hänen puheluihinsa. Äiti ei ota yhteyttä. Äiti on katkaissut välit ja se on yksinomaan miehen syytä. Mies puhuu jotain heidän lapsestaan. Lapsi. Ajattelin järkyttyneenä, millaista on ponnistaa tähän kovaan maailmaan sellaisesta lähtökohdasta. Riidellään meilläkin, muttei tuollaisista asioista. Lapsi rakastaa vanhempiaan yli kaiken huolimatta siitä millaisia he ovat.

Muistan vieläkin elävästi tuon metrossa kuulemani riidan. Saiko se huomioni, koska alkumatkasta tapahtunut onnettomuus oli herkistänyt mieleni. Mitä tapahtuu, kun elämä ei suju niin

kuin toivoisi? Kirjoittamassani päiväkirjatekstissä minua koskettaa, kuinka aikuinen tytär hakee yhä äitinsä hyväksyntää. Pahimpien ongelmien keskellä äidin syli tuntuisi pelastukselta.

Tärkeä viite *Läbeisyyden muistion* kuvamaailmaan löytyi muistikirjastani vuodelta 2003, jolloin olin juuri valmistunut taidemaalariksi. Tyttäreni oli silloin viisivuotias, ja hänen kasvunsa seuraaminen sekä arjesta selviytyminen täyttivät elämäni. Olin piirtänyt luonnoksen, jossa hän istuu sylissäni katsoen suoraan katsojaan ja minä olen selin. En maalannut sitä koskaan.

Vuosia myöhemmin löysin piirroksen selatessani vanhaa muistikirjaani. Yllätyin, koska en muistanut piirroksen olemassaoloa. Havaitsin piirtäneeni luonnoksen teokseen *Lupaus*, jonka kuvasin syksyllä 2008. Olin tyttäreni kanssa äitini luona syyslomalla. Aurinko alkoi paistaa sumuiselta taivaalta mielenkiintoisesti olohuoneeseen, joten pyysin heitä pukeutumaan valkoisiin paitoihin ja asettumaan kamerani eteen. Ohjasin heidät asentoihinsa ja pyysin tyttärentäni katsomaan kameraan hieman ylimielisesti. Kuvasin useita ruutuja ja toivoin, että jokin niistä onnistuisi, koska valo oli ainutlaatuinen. Valitsin myöhemmin otoksen, jossa tyttäreni katse on vaikeasti tulkittavissa. Katsoessani kuvaa minussa heräsi kysymys, onko heillä kahdella salaisuus, josta en tiedä mitään. Katsojana koen, että hei-

7. Lupaus, 2008, pigmenttivedos, 60x60cm

dän kahden maailmaan en voi päästä osalliseksi, vaikka minua sinne pyydetäänkin. Havaittavissa on ivallisuutta vai näenkö sittenkin surua? Tunnen ristiriitaa, koska minua kutsutaan, mutta samalla koen itseni torjutuksi. Tunnen onnistuneeni silloin, kun en itsekään ole selvillä kuvan tunnelmasta.

Valitsen aina ottamistani kuvista sen otoksen, jossa on monitulkintaisin katse tai vartalon elekieli. Katse sekä intensiivinen tunnelma yhdistävät useimpia kuviani. Pysin kauneuteen ja harmoniaan, mutta viitteet johonkin kuvarajojen ulkopuoliseen tapahtumasarjaan ovat olemassa. Peittääkö ulkokuori alleen jotain muuta?

29.10.2008 KESKIVIikko

Osallistun ”Tutorointi” -työpajaan, jonka opettajana on valokuvataiteilija Ulla Jokisalo. Eka tapaamisella näytin hänelle kuviani, joista nousi esiin kiinnostavia asioita. Sain paljon ajateltavaa ja uskon pääseväni eteenpäin sarjani kuvaamisessa. Tarvitsen rebellistä kritiikkiä, jotta osaisin katsoa subjektiivisia kuviani kuin ulkopuolisena. Ullan kommentteja sarjani kuvista: ”Kuvissani on paljon tälle ajalle tyypillistä rakentamista. Niistä huomaa, että minulla on vahva näkemys sekä kyky nähdä. Jokainen kuva on ”pakattu” täyteen symboliikkaa ja sanomaa.

Minulla on pyrkimys tehdä esteettistä taidetta ja haluan hallita sekä rakentaa lasikuplaa, jossa näytetään vain täydelliset otokset. Kuvat alkavat olla liiankin täydellisiä, niin että niitä on jo melkein tylsä katsoa. Jokin särö tulee esiin jostain kuvista. Minun olisi pyrittävä antautumaan ja oltava rohkea. Päästävä ikään kuin lihaan! Uskallettava olla myös tuhma, koska aina ei tarvitse olla kiltti ja täydellinen. Ei tarvitse pelästyä omia aiheita, koska olemme ihmisinä samalla lailla rakennettuja. Asiat, jotka koskettavat minua, koskettavat myös monia muitakin. Olen teknisesti taitava valokuvaaja, joten minun ei tarvitse enää näyttää osaamistani, vaan voin heittäytyä kokeiluihin ja luottaa intuitioon ilman suurta rakentamista ja asettelua. Taide on turvallinen tapa kokeilla rajoja. Kuvamateriaalia on paljon, joten olisi hyvä katsoa läpi myös hylätyt ruudut. Löytyisikö niistä se, minkä olen kiillottanut valitsemiini kuviin?”

Olen miettinyt vaikuttaako kuvavalintoihini pyrkimys tuoda esiin arvostamiani ihanteitani. Valitsenko alitajuisesti ne otokset, joissa esiinymme kauniisti. Yleensä näytän kaikki Jasminista sekä äidistä ottamani kuvat myös heille, joten olen huomannut heidän mielipiteidensä vaikuttavan toisinaan kuvavalintoihini. Olenko liian kiltti?

Mari Mäkiranta kirjoittaa väitöskirjassaan *Kerrotut kuvat*, että valokuva ei aina välttämättä vastaa kuvitelmaa, joka kuvattavalla on kuvaamishetkellä ollut itsestä. Valokuvista voi nähdä, ettei oma ruumis vastaa täydellisesti kulttuurisia ihanteita eikä sitä kuvaa, jollaiseksi kuvattu henkilö kuvittelee itsensä ja ruumiinsa. Susan Sontag lainaten Mäkiranta kirjoittaa, että valokuvassa ihminen nähdään tavalla, jolla ihminen ei itseään koskaan näe. Valokuvassa itse nähdään itsen ulkopuolelta, kun taas peilikuvassa itsestä käsin. (Mäkiranta 2008, 127).

KESKUSTELUSSA ÄITI JA MINÄ TEOKSESTA LUPAUS

ÄITI: *"Nopeasti otettu kuva. Sulla oli valmis idea, joka toteutettiin helposti. Etsin valkoisen paidan, jonka silitin ja Jasminille löytyi paita omista vaatteista."*

MINÄ: *"Auringonvalon takia oli oltava nopea."*

ÄITI: *"Siihen ei kauan paistanut. Muistan vain, että kameran kanssa oli jotain vaikeuksia. Et ollut varma onnistuiko ollenkaan."*

MINÄ: *"Niin, filmille kuvatessa on joka kerta sama tunne, ettei voi olla ihan varma. Olisiko*

kuvaustilanteen helppouden tunne voinut joutua siitä, että olit selin kameraan?"

ÄITI: *"Nähtävästi. Olin vain Jasminia varten, ettei minua ikään kuin ollutkaan. Kun näin kuvan ensimmäisen kerran näyttelyssä, niin ajatuksena oli hellä läheisyys. Näillä kahdella on yhteinen asia. Se kuvaa lämmintä luottamusta oli elämäntilanne mikä hyvänsä. Katsoessani pitkään kuvaa näyttelyssä minulle tuli haikea olo – olenko osannut olla koskaan tuollainen mitä tässä kuvassa on tavoitettu. En voi palata menneeseen korjaamaan tilannetta."*

Olen inhonnut aikaisemmin valokuvattavana oloa, mutta nyt koen, ettet kuvaa minua, vaan jotain omaa maailmaasi. Mutta katson valmiita kuvia peilaamalla niitä omaan itseeni ja miettimällä minkälainen olen. Kuvaa katsoessa huomaan, että niistä tulee toisenlainen tunne, kuin mitä oikeasti olen. Valmiista kuvasta en välttämättä tunnista itseäni."

Katsoin Yle Teemalta Valokuvauksen huiput -sarjan viidennen osan, jonka aiheena oli valokuvaajat, jotka ovat kääntäneet kameransa perheeseensä ja itseensä. BBC:n tuottaman sarjan viidennessä Perhekuvia -jaksossa minua kiinnosti ajatus siitä, mitä kuvaaja etsii asettaessaan kameran kuvattavan eteen. Useimmiten taideva-

lokuvaajat haluavat kuvillaan ilmaista omaa eikä kuvattavien näkemystä. Olemmeko me valokuvaajat itsekeskeisiä hyväksikäyttäjiä, jotta saamme hyvän otoksen?

Valokuvaaja Larry Sultan kuvasi vanhempiaan ja ymmärsi kuviensa kautta, ettei kuvannut pelkästään heitä vaan samalla itseään, vaikkei kuvissa esiintynytkään. Hänen isänsä kertoi yhdestä kuvasta, jossa hän istuu sängyn reunalla puku päällä ja näyttää hyvin eksyneen sekä onnettoman näköiseltä. Hän oli sanonut kuvan nähdessään pojalleen, että ”kuvassa en ole minä vaan sinä”. Isä oli kuitenkin aina suostuvainen kuvattavaksi ja kertoi niistä välittyneen aitoa lämpöä ja rakkautta. Ne eivät koskaan oleet häntä loukkaavia. Hänen äitinsä puolestaan oli sanonut, että on aivan sama miltä hän näyttää kuvissa, koska pääasia on pojan menestyminen. Se kuvaa tyypillisesti useimpien äitien pyytettyä, he antavat kaikkensa lapsensa puolesta.

Sally Mann kertoi dokumentissa, että valokuvauksesta on tullut osa heidän perheen yhteiselämää ja se on syventänyt heidän keskinäistä kanssakäymistä. Hän kertoi myös valokuvaamisen tavallaan nostaneen hänen osakkeitaan perheensä silmissä.

Tunnistan itseni Sally Mannin sanoista ja Larry Sultanin isän kommentit kuvistansa muistuttavat äitini pohdintoja kuvissani olosta.

Läbeisyyden muistion kuvaaminen on ollut monta vuotta ikään kuin leikki, jota jatkan ollessani äitini ja tyttäreni kanssa kolmestaan. Saan kuva-
tessani heidän huomionsa, jolloin he ovat vain minua varten sen hetken.

5.1.2010 TIISTAI

En vaan saa mitään aikaiseksi. Suunnittelen nyt Virranaholle kuvausreissun, että pääsisin eteenpäin tässä suossa. Kuvaisin taas meitä kolmea. Vaatetusta pitäisi miettiä, koska on kylmä. Valkoista kerrospukeutumista. Valkoinen turkki olisi toivomuksena löytää kirppikseltä. Voisin kuvata äitiä ja Jasminia saunan ikkunassa rannassa. Olisi täydellistä, jos ikkunassa olisi jääkukkia. Näen jo kuvat mielessäni: aurinko kimmeltää jääkukkiin ja niiden keskellä on kasvot. Luonto ja valkea lumi ympäröi kaiken.

6.2.2010 LAUANTAI

Löysin susiturkin – valkoisen! Preeriasuden vatsanahkaa 40 €, luki lapussa. Sain tingittyä hintaa hieman alemmaksi. Olin suunnitellut kuvaavani meitä kolmea Virranaholla valkoisen turkin kanssa ja nyt löysin sen. Valkoinen hanki ja luonnonvalkoinen sudenkarva. Surullinen ajatus, että se on kojootin eli sudennäköisen koiraeläimen turkki. Koira on kuitenkin ihmisen

8. *Koti ei ollut enää koti, 2010,*
pigmenttivedös, 40x30cm

9. Susiäiti, 2010,
pigmenttiviedos, 68x90cm

paras ystävä. Se ajatus sai aikaan uusia kuvausideoita. Susiäiti. Mua on aina kiinnostanut ihmisen ja eläimen vaistojen sekä käyttäytymisen vertailu. Kasvamme ympäristömme kaltaisiksi ja niiden kaltaisiksi joiden keskuudessa elämme. Susilapsi on myös mielenkiintoinen ajatus – vilhilapsi. Hylätty, joka kasvaa erillään yhteiskunnasta. Truffaut on tehnyt elokuvan, joka kertoo susilapsesta. Se pitäisi nähdä.

20.2.2010 LAUANTAI

Pääsimme lähtemään Suolahteen äidin luokse. Ensimmäinen kerta, kun olemme yötä hänen uudessa kodissa. Pakkasta on rapiat -20 °C, joten äiti ei halunnut lähteä Virranabolle. Menemme vain käymään Sumiaisissa Merin haudalla ja samalla kuvaamassa susiturkin. Mamiya ja muutama filmi on mukana, jotka kuvaan tällä reissulla. Olen suunnitellut, että minä ja äiti olemme turkin lämmössä ja Japu painaa laukaisinta.

KESKUSTELUSSA ÄITI JA MINÄ TEOKSESTA SUSIÄITI

ÄITI: *”Ensimmäisenä tulee mieleen, kun esittelit ostamasi turkin ja kerroit kuvausideoista. Kuvausretki oli sellainen, että lähdettiin ajelemaan Sumiaisiin ja pakkasta oli yli -20°c. Meidän oli ollut tarkoitus mennä Virranabolle asti, mutta*

kylmän sään vuoksi jäätiinkin puolimatkaan. Ensimmäinen kuvaus oli Sumiaisten keskustan tuntumassa Keiteleen jäällä. Mä menin ekana kuvaan, jotta tarkennus saatiin kohdalleen ja sitten kutsuttiin Jasmin lämpöisestä autosta kuvaan. Kamera ei sitten toiminut, kun kaikki oli valmista. Kyllä meitä harmitti. Oltiin ihan turhaan paleltu.

Sä arvasit, että kamera oli jäänytynyt pakkasen ja viiman takia. Lähdettiin ajeleen takaisin Suolahteen ja sitten huomasit tien vieressä sopivan metsikön. Kokeiltiin kameraa ja se oli sulanut. Ei muuta, kun uusi yritys. Lunta oli paljon, joten jouduttiin tamppaamaan polku kuvauskohtaan. Kylmä oli.

Kuvaussuunnitelmasi oli, että ilmeiden on oltava tuimat. Tilanne oli niin hauska, että meidän oli vaikea olla vakavina. Naurettiin paljon.”

MINÄ: *”Eli kuvaustilanteen tunnelma on aivan eri kuin lopullisen kuvan. Ja usein kuvaussuunnitelmakin menee uusiksi, koska alunperin suunnittelin olevani itse kuvassa, mutta kylmän ilman vuoksi olin ainoastaan kameran toisella puolella, että kuvaus sujuisi nopeammin.”*

ÄITI: *”Niin. Ja oikeassa elämässä haluaisin juuri noin suojella poikasiani, kuin susiäiti. Kesällä kun pyöräilen sen paikan ohi, niin aina helmin mielessäni sitä tilannetta, koska siitä on jäänyt hyvä muisto.”*

4.3.2010 TORSTAI

Tiistaina kävin hakeen uusimmat filmini kehityksestä. Junassa avasin paketin jännittyneenä ja surullisena mietin, että aivan pieleen meni. Niistä turkkikuvista ei taida olla mihinkään, koska turkki näytti kuvassa kamalalta möhkäleeltä, josta kurkistaa kaksi pientä päätä. Jotenkin surkukupaisaa. Siinä oli jotain liian teatraalista. Äidin uudessa kodissa otetuista kuvista moni oli hyviä. Mun suosikki on se, jossa Japu hieroo silmiään äidin letittäessä hänen hiuksia. Mulle tulee niistä voimakas tunne, että äiti miettii niissä omaa lapsuuttaan ja mahdollisesti omien lapsiensa lapsuutta. Olen tullut siihen tulokseen, että äiti on kaikista kiinnostavin. Hänen oma lapsuus, hänen lapsiensa lapsuus ja nyt lastenlapsien lapsuus kerrostuu häneen.

11.3.2010 KESKIVIIKKO

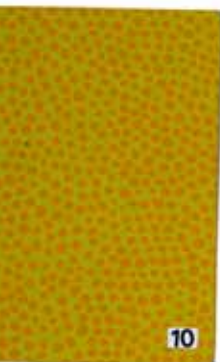
Sekävalta ja hallitsemattoman tuntukselta kuvausreissulta tulee aina parhaimmat lopputulokset. Olen usein kuvaustilanteessa hermostunut ja kärsimätön. Ajattelen ettei tästä taaskaan tullut mitään. Olen myös huomannut, että aina ensimmäinen kuvien katselu on katastrofi, koska en näe yhtään onnistunutta otosta. Filmille kuvatessa on hyvä, että syntyy väkisinkin viive, ennen kuin näkee lopputulokset – kypsyy näkemään ottamansa kuvat uudessa valossa.

15.3.2010 MAANANTAI

Sanoja, joita tulee mieleeni ympärilläni olevista kuvista: - salaisuus - huoli - huolehtiminen - kasvu - esirippu - yksityinen - piilotettu - menneisyys - paljastuminen - vihjaileva - salaperäinen - runollinen - kulissi- meiltä jäi kukansiemenet kylvämättä - kaikki tavarat olivat

jakamatta - koti ei ollut enää koti - kasvoja ei olekaan - ajatus on minussa - uusi päivä - suojelus - lohdutus - puolestasi - vuoksesi - edestäsi - piste - kätkeyty - särö - luopua - haaksirikko - loitota - erilleen - erottaa - ikuinen - en enää palaa sinne - ketä hän kaipaasi - on jo maaliskuu.

Ilman valokuvia emme muistaisi miltä näytimme vuosia sitten, saatika lapsena. Valokuvien avulla muistamme menneisyyttämme, mutta päiväkirjoista nousee esiin todellisempi puoli elämästä. Kuva ja sana kulkevat rinnakkain *Läheisyyden muistiossa*. Katsoessani vuosia sitten ottamiani kuvia tyttärestäni, niin huomaan ettei minulla ole enää pientä tyttöä. Vuodet kuluvat yllättävän nopeasti.

IV Muistikirja

Päiväkirjojen kirjoittaminen liitetään usein teinityttöjen ajanvietteeksi sekä selviytymiskeinoksi elämän suurten muutosten äärellä. Itsekin olen kirjoittanut päiväkirjaa nuorena, mutta todella niukasti. Aloin kirjoittaa työskentelymuistikirjoja samaan aikaan, kun lähdin opiskelemaan kuvataidetta vuonna 2000. Tuolloin meitä opiskelijoita kannustettiin kirjoittamaan säännöllisesti, jotta pystyisimme hahmottamaan omien ajatusten sekä teknisen osaamisen kasvuamme.

Muistikirjani

KOEN VAPAUTTAVANA KIRJOITTA muistikirjaan vain itselleni, ja siihenkin oli opeteltava, koska joskus huomasi, etten olekaan rehellinen, edes itselleni. Kirjoittaminen on auttanut kehittämään ajatuksiani, ja halutessani voin palata vuosien takaisin tapahtumiin sekä työskentelyni senaikaisiin vaiheisiin. En kirjoita päivittäin ja joskus vierähtää useampi kuukausi ilman merkintöjä. Olen jälkepäin havainnut, että kirjoittamatta jättäminen on toisinaan ollut valintani.

Jokainen muistikirjani on ulkonäöltään erilainen. Olen saanut niistä monta lahjaksi sekä löytänyt usean alennusmyynnistä. Tärkein ominaisuus muistikirjalla on puhtaan valkoiset sivut. En pidä niistä, joissa on piirtämistä häiritseviä apuviivoja. Otan sellaisetkin käyttöön, jos olen saanut lahjaksi. Muistikirjojeni kansien estetiikka vaihtelee asiallisen tyylikkäästä naiveihin ja värikkäisiin kuva-aiheisiin. Kirjojen ulkomuoto kertoo minusta taiteentekijänä yllättävän paljon.

Hallittu kaaos kuvailee työskentelyäni, jonka jäsentämiseen halusin käyttää aikaa opinnäyteytöitäni tehdessä. Alkaessani kirjoittaa opinnäytettä numeroin muistikirjani aikajärjestykseen,

jotta ne olisivat helpommin yksilöitävissä. Huomasin päällekkäisyyksiä muutamien kirjojen päivämäärissä. Se johtuu siitä, että välillä yritin pitää useampaa kirjaa, jotta luentomuistiinpanot pysyisivät yhdessä kirjassa ja taiteentekeminen toisessa. En onnistunut siinä koskaan. Kirjoitan yhteen kirjaan kaiken mahdollisen, koska en osaa kuljettaa montaa muistikirjaa mukana. Iloitsen löytäessäni vanhoista kirjoituksistani pohdintoja, joihin olen alitajuisesti hakenut vastauksia vuosien varrella. Muistikirjojeni avulla olen havainnut, että kuvani eivät ole sattuman synnyttämiä ja merkityksettömiä, kuten toisinaan ajattelen, kun olen menettänyt uskon tekemiseeni.

Toisten päiväkirjat

Olen kiinnostunut päiväkirjoihin yleisesti liitettävästä salailusta sekä yksityisyydestä. Ei ole moraalisesti oikein lukea kenenkään yksityistä päiväkirjaa, mutta kuinka moni ei tarttuisi tilaisuuteen sen tultua. Tänä päivänä on normaalia kirjoittaa julkisia päiväkirjoja internettiin, jossa tekstit ovat kenen tahansa luettavissa. Julkinen

sekä yksityinen sekoittuvat sosiaalisessa mediassa, jossa julkaistaan hyvinkin henkilökohtaisia asioita. Se ei ole yhtä kiehtova ajatus kuin käsin kirjoitettu vihko, jota kirjoitetaan vain itseä varten. Päiväkirja on pieni ja intiimi, mutta saattaa pitää sisällään suuria asioita. Päiväkirjoja pidetään totuudenmukaisina ja rehellisinä.

Päiväkirjat, joita ei ole tarkoitettu kenenkään luettavaksi, kirjoitetaan yleensä tarpeesta merkitä muistiin elämää, jolle historian tapahtumat antavat raamit. Lukemani Frida Kahlon *Paljastava omakuva* poikkeaa tästä yleisestä tavasta kirjoittaa päiväkirjoja. Kahlo ei ollut kiinnostunut arkipäivän tapahtumien kertaamisesta, vaan hän kirjoitti sekä maalasi päiväkirjoihinsa ne omakuvat, joita ei muualle voinut tehdä. Hän suuntasi kirjojensa sivuille tunteensa sekä sairausistaan seuranneen fyysisen kipunsa. Hän ei suunnitellut niihin maalauksistaan luonnoksia, vaan julkisiksi tarkoitetut teokset olivat tarkoin harkittuja ja pidättyväisempiä, ja niiden tunteikkaat aiheet kerkesivät laimentua pitkän maalausprosessin aikana. Hän itsekin kertoi salailevansa asioita. (Lowe, Frida Kahlon *Paljastava omakuva* 1995, 25.)

Paljastava omakuva on julkaistu Frida Kahlon kirjoittamista päiväkirjoista, joita hän ei tar-

koittanut julkaistaviksi. Hän alkoi kirjoittaa päiväkirjoja 1940-luvulla ja jatkoi kirjoittamista aina kuolemaansa saakka. Kahlon päiväkirjojen esteettikka vetoaa minuun kaikessa surrealistisuudessaan. Hänen luonnosmainen kirjoittaminen sekä maalaukset ja piirroukset tuntuvat enemmän autenttisilta kuin hänen elinaikanaan julkaistut teoksensa. Hänen kirjoituksensa ovat surrealistien suosimaa automaattikirjoitusta, jossa on vain sanoja peräkkäin. Sanat muodostavat lukiessa voimakkaita mielikuvia. Olen kirjoittanut itsekin sanalistoja muistikirjoihini varsinkin silloin, kun keksin kuvilleni nimiä. Kahlon innoittamana olen alkanut tekemään sanalistoja useammin.

Teosten aiheet suodattuvat päiväkirjojen sivuilta esityskelpoisiksi. Niiden sanoma tiivistyy, mutta pohdin omien teoksieni kohdalla, hävitäkö niistä jonkin oleellisen itsesensuurin jalkoihin. Omassa työskentelyssäni pidän niistä kuvista, jotka ovat syntyneet spontaanisti ilman ennakkosuunnittelua. Usein lähdän kuvaamaan suunnitelman pohjalta, mutta jos annan itselleni luvan unohtaa kuvaustilanteessa alkuperäisen mielikuvani, tunnen onnistuneeni tavoitteessani parhaiten. Näin syntyneet kuvat tuntuvat enemmän luonnosmaisilta, koska annan myös sattumalle mahdollisuuden puuttua lopputulokseen.

V Kuvan rakentaminen

*Niin kauan kuin olen valokuvannut on
kiinnostukseni kohteena ollut lavastettu valokuva.
Haluan rakentaa asioita kameran eteen, jotka
tallennan sulkimen laukaisulla. Se on tyypillistä
sukupolveni valokuvataiteilijoille, joista moni
rakentaa omanlaistansa maailmaa kameran
tallennettavaksi.*

Lavastus

JO VALOKUVAUKSEN YLEISTYMISEN alkuaajoista lähtien kameran eteen on lavastettu tapahtumia ja kuvaelmia. Maalaustaiteen hitauteen verrattuna niin kuvaajat kuin heidän asiakkaansa olivat haltioissaan kameran tarkkaan jäljentämiseen. ”Muotokuvauksessakin käytettiin näytelmällistä rekvisiittaa siitä alkaen, kun se teknisesti kävi päinsä, noin 1860-luvulta alkaen. Kuvaelmien ikuistamisessa valokuvaajan luova panos oli vähäinen, paitsi silloin kun hän itse rakensi koko tilanteen, ohjasi ja suunnitteli siihen valaistuksen.” (Saraste 2010, 78.)

Nautin herkästä ja hiljaisesta tavasta esittää asioita. Tarvitsen vain kiinnostavan valon, heijastuksen tai varjon, niin kuvan rakentaminen saa alkunsa. Alan vasta pikkuhiljaa ymmärtää, mitä valolta haluan ja mitä se antaa kuvauskohteille. Yleensä käytän kuvatessa ainoastaan luonnonvaloa, jonka tarkkailemisesta on tullut minulle muutoinkin tärkeää.

Järjestän kuvaan tulevat henkilöt ja rekvisiitan kohdalleen ennen sulkimen laukaisua. Kuvan rakentamista voisi verrata kodin sisustamiseen. Ei ole yhdentekevää, mille kohdalle sohva sijoitetaan olohuoneessa ja minkäväriset verhot ripustetaan ikkunaan. Se kertoo vain kodinsisustajan

mieltymyksistä ja valokuvan ollessa tarkastelun kohteena kuvaajan halusta sommitella.

Uskon jokaisen kuvaajan suunnittelevan kuvansa ennen laukaisua, valitsevan ainakin parhaimman kuvauskulman, sellaisen joka miellyttää silmää. Vaikka en siirtelisikään ylimääräisiä tavaroita pois kuvasta, tarkkailen valoa ja annan sen tehdä ratkaisuni.

Välillä olen kokeillut jättää kuviini niihin sopimattomia esineitä – kuin vahingossa unoh-tuneiksi. Jokainen kuvaa katsonut on halunnut rajata ne pois. Se on osittain muokannut käyttäytymistäni kuvaustilanteissa: karsin kuvistani pois kaiken ylimääräisen.

Olen monta vuotta säilyttänyt rekvisiittavarastoa. Se sisältää vaatteita, jotka näyttävät ajat-tomilta kuvissani. Ne ovat pääosin romanttisia valkoisia mekkoja sekä paitoja. En halua muodin ja arkisten vaatteiden näkyä kuvissani, koska ne ovat ristiriidassa haluamani tunnelman suhteen. Valkoinen väri on puhdas ja viaton.

Valokuvissani pidellään erilaisia asioita kuten hiirtä, asetta, hiuksia, maalausta ja toisiamme. Kädet ovat tärkeitä, koska käsillä teemme asioita, sekä hyviä että pahojakin tekoja. Kuvissani on läsnä teatraalisuus, mutta samalla arjen rosoisuus.

10. Kuurupiiloa,
2008, pigmenttivedos,
70x43cm

Annette Messenger, *symbolismi*

KÄVIN ANNETTE MESSAGERIN näyttelyssä Espoon modernin taiteen museossa Emmassa. Hänen symboliset ja vihjailevat teokset saivat minut valtaansa. Pidän taiteesta, jota ei ole liian helppo katsoa ja jossa viaton ulkokuori peittää alleen ikävämpiäkin puolia ihmisyydestä. Hänen taiteensa on pieniä oivalluksia, jotka ovat monitulkintaisia, kiehtovia, inhottaviaakin sekä symbolismilla ladattuja.

Hänen taiteen materiaalit: arkitavarat, kankaat, pehmeät esineet ja lapsuuteen liittyvät asiat on katsottu kuuluvan feminiinisen taiteen kategoriaan. Hän onkin sanonut, että ”taiteeni ei ole syntynyt tyhjistä vaan minusta ja minä olen taiteilija, nainen, vaimo, äiti ja kaiken tuon kuuluu näkyä siinä mitä teen.” (Karjalainen 2007, 29).

25.11.2007 SUNNUNTAI

Katossa roikkuu keinoja, joiden kyydissä istuu eläimiä. Heijastukset ja varjot seiniin luovat joukosta vielä runsaamman. Menen lähemmäksi ja näen itseni eläinten alle viritetyistä peileistä. Katsoessani tarkemmin eläimiä, huomaan niiden olevan pehmolelun ja oikeiden täytettyjen

eläinten sekoituksia. Tilateoksen nimi on ”He ja Me, Me ja He”. Haluaisin mennä lattialle makaamaan ja tutkia katseella jokaista eläintä tarkasti. Tämä minun olisi pitänyt nähdä jo lapsena. Olisin aivan varmasti alkanut kyhäälemään jotain pehmoleluistani, joita huoneeni oli täynnä. Keräsin niitä ja jokaisella oli nimikin. Ne olivat eläviä ja tuntevia, joille yritin antaa tasapuolisesti huomiota. Tässä Messengerin teoksessa pehmolelut ovat saaneet lisäosia kerran oikeasti eläneistä eläimistä. Niistä on syntynyt uusia lajeja.

Seinään on kiinnitetty vitriinejä, joissa on erilaisia mekkoja. Esitystapa saa ne näyttämään erityisen tärkeiltä, kuin museoiduilta. Teoksen nimi on ”Mekkojen tarina”. Mekkoihin on yhdistetty valokuvia, hiuksia, piirroksia ja tekstejä. Ajankulku ja tarinallisuus ovat taiteessa kiehtova aihe. Jokaisen mekon omistajasta voisin luoda mielikuvissani erilaisen tarinan. Mekkoja vastapäätä näen näyttelyn mieleenpainuvimman teoksen.

Teos ”Keräilijän salainen huone” koostuu taiteilijan muistoista. Huone on täynnä mielen-

*kiintoista tavaraa, mutta en pääse sinne sisään, vaan joudun tyytymään kurkistusluukkuihin. Huone on suljettu, tuntuu etten pääse tarpeeksi lähelle tarkastelemaan sen sisältöä. Aluksi viatomalta näyttävä tavaroiden keräily paljastuuikin ihmisen turhamaisuuden ja väkivaltaisuu-
den paikaksi. Kurkistelu ikkunoista on kuin tirkistelyä. Harmittomilta näyttävien esineiden ja piirrosten symbolismista löytyy monitulkintaisia asioita, mitä ihmiset tekevät itselleen sekä toisilleen. Messenger sanookin voivansa kertoa taiteessaan haluamansa leikin kautta. (Karjalainen 2007, 29).*

Hämärän huoneen perällä näen kolme vitriiniä, joiden sisällä on täytettyjä pikkulintuja. Teoksen nimi on "Hoidokit", linnut on puettu villasta tehtyihin nuttuihin ja töppösiin. Liikkuttavaa. Taas palaan lapsuuteeni, jolloin siskoni kanssa kannoimme kotiin kaikki vabingoit-

tuneet pikkulinnut. Niistä muutaman saimme hoidettua kuntoon ja palautettua takaisin luontoon. Ne, jotka kuolivat, saivat julhuvat hautajaiset. Seuraavana päivänä kaivoimme haudan auki tarkastaaksemme, joko lintu on lähtenyt taivaaseen. Hautajaiset oli pidettävä uudestaan, jos ruumis lepäsi vielä haudassa. Äidin vertauskuvoallisista kertomuksista huolimatta emme olleet samaa mieltä taivaaseen lähdestä. Hän joutui kaivamaan salaa linnun ja lähettämään sen taivaaseen. Olimme iloisia siskoni kanssa, kun näimme vihdoin tyhjän haudan.

Messenger kertoo teoksestaan "Hoidokit", että hän oli löytänyt kadulta kuolleen linnun ja havainnut kuinka vähän hän tietää linnuista, vaikka ne elävät lähellämme. Hän haluaa tuoda taiteessaan yhteen asioita, jotka ovat lähellä, mutta eivät tiedä toisistaan paljoakaan. (Karjalainen 2007, 29.)

Hiiri kuvissani

LÄHEISYYDEN MUISTIOSSA on kuvia, joissa esiintyy hiiri, usein kuollut. Olen huomannut niiden kuvien olevan katsojalle vaikeita. He usein ihmettelevät, miksi hiiri on sarjassani mukana. Hiiret kulkevat ilmaisemassa tunteitani ja niillä on minulle symbolinen merkitys.

28.10.2006 LAUANTAI

Pieni posliininen hiiripatsas herättää minussa voimakkaita tunteita. Sain sen lapsena äidiltäni. Nyt se on rikki. En tiedä miten ja milloin se on tapabtunut, mutta löysin pikkuhiiren lattialta kun se oli vähällä mennä imuriin. Ehjänä patsaassa oli kaksi hiirtä: äiti ja lapsi. Pikkubiiri istui äidin vetämässä kärryssä. Nyt äitibiirtä ei löytynyt mistään.

Kuivissani on esiintynyt jo pitkään hiiriä. Olen omistanut vuosien varrella monta lemmikkijyrsijää. Ensimmäisen sain kuusivuotiaana, joka oli pieni valkoinen kesyhiiri, Jemmari. Se eli pitkän elämän, vaikka mielestäni se lähtikin liian nopeasti. Jemmarin kuoltua muistan ymmärtäneeni myös oman kuolevaisuuteni ja elämän rajallisuuden. Aarteitani olivat ulkoa löydettyjen

lintujen lisäksi kuolleet hiiret, joita hautasin.

En usko unientulkintaan, mutta löysin mielenkiintoisen symbolin hiirelle ”Hedelmäpuun” internet -sivuilta, jossa kerrotaan seuraavaa: ”Joissain tapauksissa hiiri symboloi riittämättömyyden tunnetta, joten unennäkiä tuntee itsensä pieneksi kuin hiiri. Jos hiiren näkee juoksevan luonnossa, vapaana ja ilman että se aiheuttaa harmia, kertoo se unennäkiän kyvystä kohdata pelko ja asettaa se oikeisiin mittasuhteisiin.” (hedelmäpuu, 27.1.2012).

Tämänhetkinen perheemme lemmikki on seeprahiiri. Sen pieni ja viaton ulkomuoto hellyttävät, mutta sen villi ja arvaamaton luonne kiehtovat minua. Olen kesyttänyt sen luottavaiseksi, mutta toisinaan se yllättää minut käytöksellään. Sama pätee ympärilläni oleviin ihmissuhteisiin, koska nekään eivät aina toimi oletukseni mukaisesti ja niistä havainnoista syntyvät useimmat kuvani. Kädellisten lisäksi vain jysijät käyttävät etukäpäliään ihmisten tavoin esimerkiksi syömiseen. Nautin katsellessa hiireni tapaa käyttää käpäliään peseytymisessä ja jyvien käsittelyssä. Muistutamme yllättävän paljon toisiamme.

11. Kesyttämätön, 2008, pigmenttiviedos, 48x64cm

7.11.2007 KESKIVIIKKO

Taidehissan luento loppui ja nyt on notkuttava koululla yhteen saakka. En päässyt tietokoneelle, joten saan olla tekemättä mitään. Kiireinen maailmamme ei anna lupaa vain olla. Aina pitäisi tehdä jotain. Huomenna on kuvauspäivä, joten voin kerätä siihen ajatuksia sekä ideoita. Kuvaan pokkarilla, jos en saa lainattua mitään kunnon kameraa koululta. Teen sitten pienet vedokset. Kuvaan itseäni ja Jasminia sekä voisin myös kokeilla kuvatessa lasilevyä, johon kirjoittaisin tai maalaisin jotain. On kokeiltava erilaisia kuva- ja katseensuuntia. Pöllö on kuvattava myös huomenna, koska se on saatava haudanlepoon. Koulussa puhuttiin mielenkiintoisesta taiteilijasta: Francesca Woodmanista. Sillä on mielettömiä kuvia. Surrealistisia ja omituisia. Niissäkin on paljon peilejä sekä täytettyjä eläimiä.

Pöllön tarina

Kävelin kotiin lokakuuisena perjantai-iltana. Hämärässä huomasin jotain asfaltilla, siinä makasi pieni vaalea pöllö. Kosketin sitä ja tunsin sen lämmön, joten sen elämä oli päättynyt vain hetki sitten törmättyään ikkunaan. Arvelin sen olevan helmipöllö, joka on Suomen yleisin pöllölaji. Se vaeltaa syksyisin vaihtaen elinympäristöään myyrärikkaimmille alueille. Vähän matkan päässä kadulla oli tyhjä muovipussi, joten otin pöllön mukaani. Laitoin sen kotiin pääs-

12. Hiljaisuus, 2008, pigmenttiviedos, 40x30cm

Luonnospiirros, 2003

tyäni laatikkoon takapihalle odottamaan kuvaamista, koska oliban niin erikoisesta linnusta otettava kuvia. Olisin vienyt sen täytettäväksi, mutta helmipöllö on Suomessa rauhoitettu, joten kukaan eläintäyttäjät ei suostunut työhön. Pidin pöllöä jonkin aikaa pakastimessa sen varalta, että saisin sen täytettyä. Lopulta haudasin sen Virranahon eläinten hautausmaalle, jonne on haudattu myös hamsterini, äitini koira ja tätieni kissoja.

9.11.2007 PERJANTAI

Peilin kanssa voisin kuvata vielä paljon itseäni. Myös peilissä näkyvään takanani olevaan tilaan voisin tuoda uusia elementtejä. Nea ehdotti, että päättäisin lähdenkö täysillä kehittämään satumaailmaani vai valitsenko arkisemmän tien. Satumaailma innostaa tällä hetkellä eniten. Surrealismi, uni, epätodellinen ja leikki. Mun on uskallettava laittaa itseni likoon, koska ei tää oo niin vakavaa. Eilen paneuduin selailemaan mun otoksia vuosien varrelta, niin olen itseasiassa kuvannut peilejä todella paljon. Peili on ollut mukanani kauan. Haluaisin jotain rosoista ja maalauksellista kuviini.

Peili

KUVIENI TÄRKEIN JA MERKITTÄVIN rekvisiitta on peili. Olen kuvannut jo vuosien ajan peilejä. Ne saavat minut kerta toisensa jälkeen ihmetelemään todellisuuden heijastumaa, jonka voin kuvitella toiseksi maailmaksi.

”Kuvajainen on rikas ja monitulkintainen, yhtäaika samanlainen ja erilainen kuin se, jota se heijastaa... Peilin merkitys itsetuntemuksen välineenä on muuttunut vuosisatojen varrella, mutta ei edes esineen alhainen statusarvo ole kyennyt vähentämään sen merkitystä. Vaikka peili on nykyisin hyvin tavallinen esine, sen taianomainen, mystifioiva ja luova voima on säilynyt.”(Melchior-Bonnet 2004, 16.) Huomasin vaikuttuneeni jo vuosien ajan taiteesta, jossa on käytetty peilejä.

Vierailin Kiasmassa Ars Fennica 2007 -näyttelyssä. Siellä näin Markus Kähren teoksen, jossa hän on hyödyntänyt peilin taianomaista voimaa vieden arkipäiväistyneen esineen uudelle tasolle, niin että katsoja joutuu yllättymään sekä miettimään olemassaoloaan.

31.10.2007 KESKIVIIKKO

Näen hämärässä huoneessa puisen pöydän, tuolin, pöytävalaisimen ja peilin. Ajattelen: mikä jänne tähän kätkeytyy ja mikä tekee tästä huoneesta taideteoksen? Astun peremmälle. Täällä on lupa katsoa peiliin, koska se on osa teosta. Vilkaisen, mutta en näekään itseäni. Teos on tehnyt minut näkymättömäksi. Olen vaikuttunut ja pieni ääni sisälläni kysyy ”missä olen”? Astuessani peilin eteen luulen näkeväni jotain itsestäänselvää eli oman kuvani, mutta ennako-oletukseni osoittautuu vääräksi. Pääsen itse osaksi teosta, jonka teen valmiiksi kokemuksellani. Teos on olemassa tunteeni ja ihmetykseni kautta.

Olen Markus Kähren peiliteoksen äärellä, joka osoittaa kirjaimellisesti paikkani katsojana tyhjäksi, mutta ilman minua ei teosta olisi olemassakaan. Kokemus on niin voimakas, että jään miettimään sitä pitkäksi aikaa. Hän on rakentanut installaation, jossa peilistä avautuikin sen huoneen kopio, jossa seison, joten peili on vain

harhaa. Se on aukko toiseen huoneeseen. Mieleeni nousevat Roland Barthesin teorit, joissa hän pohtii, kuinka valokuva katsoo suoraan kohti katsojaa. Sinua katsotaan, mutta kuitenkin näkemättä sinua. Valokuva katsoo katsojaansa ja osoittaa näin katsojan paikan tyhjäksi, koska valokuva on olemassa ilman katsojaakin. (Barthes 1985, 117.) Teos on olemassa vasta katsojan kautta ja Kähre on päässyt siinä ajatuksessa pitkälle.

Tuula Karjalainen kirjoittaa teoksista, että ”Kähren installaatiot hämmentävät ja rikkovat itsestään selvien oletusten maailman. Ne kyseenalaistavat kykymme nähdä, tuntea ja ymmärtää.”

(Ars Fennica 2007, 7.) Kähren teoksissa materiaalisuus on seikka, jonka taiteilija haluaa jättää taka-alalle. Hänen teoksensa ovat kokemuksellisia, joten niitä ei ole ilman omakohtaista kokemusta. Kähre ei nimeä teoksiansa, vaan nimen kohdalla on ajatusviiva. Se merkitsee, että teokset on koettava henkilökohtaisesti ja yksityisesti. Hänen teoksissaan on kyse minän tavasta olla maailmassa ja hahmottaa itseä maailman osana. (Ars Fennica 2007, 52-54.) ”Painopiste on katsojan kokemuksessa ja eri aistien välillä tapahtuvissa liikahtuksissa ja tavoissa, joilla keho ottaa tilaa vähitellen haltuunsa ja kartoittaa sen muotoa.”(Ars Fennica 2007, 53).

Peilikuvani

ITSEKIN OLEN KÄYTTÄNYT peilikuvia työskentelyssäni jo vuosia. Peilillä on tärkeä merkitys kuvissani myös kuvausvälineenä kameran rinnalla. Havaitsin vuosien varrella kirjoittamistani muistikirjateksteistä, että olen kaivannut ilmaisuuni maalauksellista jälkeä. Peilikuvilla sain aloitettua prosessin, joka teki valokuviiini särön, jota niin kaipasin.

Olen kokeillut aika ajoin rikkoa suoran valokuvauksen tradition työskentelyssäni peilikuvien sekä maalauksen ja valokuvauksen yhdistämisen avulla. Peilikuvia kuvatessa minua kiehtoo niiden monimutkainen kuvaustapa, joka antaa sattumalle mahdollisuuden puuttua lopputulokseen. Ottaessani omakuvia en näe itseäni peilistä kuvaushetkellä, vaan tiedän olevani oikealla kohdalla ainoastaan siitä, että näen kameran objektiivin peilistä.

Jää oli jouluna 2007 uskomattoman kirkas ja heijasti kuvan kuin peili. Mieheni oli auttamassa kuvaustilanteessa, koska kamera oli jätettävä kauas kohteesta. *Keskeneräinen* oli harhalaukaisu, joka osoittautui parhaaksi kaikista ottamistani jääkuvista. Se on voimakas tunnelmaltaan

jäällä sattumalta olleen halkeaman vuoksi – lapsen yli on vedetty ruksi.

KESKUSTELUSSA JASMIN JA MINÄ TEOKSESTA *KESKENERÄINEN*

JASMIN: *”Silloin oli kylmä. Jalat jäättyi.”*

MINÄ: *”Jää on paljaalle varpaalle uskomattoman kylmää. Olin suunnitellut meneväni yksin kuvaan, mutta sä olitkin niin innokkaana tulossa mukaan, että muutin suunnitelmaa.”*

JASMIN: *”Kerkesin olla jo pitkään jäällä ennen kuin kamera oli valmis, niin mun piti mennä saunaan lämmittelemään välillä. Näyttää kuin me oltaisiin uimassa jään alla.”*

2.1.2010 LAUANTAI

Joululoma on kohta takana ja pää tuntuu aivan tukkoiselta. En tiedä kuinka pääsisin taas kuvaamisen makuun. Kotikin tuntuu abdistavalta

*ja haluaisin olla yksin. Mun olisi taas pysähdyt-
tävä kuuntelemaan sisintäni, että löytäisin mitä
haluan kuvata ja onko mulla edes mitään sanot-
tavaa. Autmatkoilla olen miettinyt uusia ideoi-
ta. Niitä riittää, mutta pitäisi vain saada itsen-
sä kuvaamaan. Usein tuntuu, että kaikki ideat
on jo joku toinen kuvannut. Maaailma on täyn-
nä kuvia ja teen niitä vain lisää. Siinä ei tunnu
olevan mitään järkeä. Tänään näin kirppiksellä
piirretyn sinisävyyisen kuvan, jossa oli pieni tyt-
tö polvillaan. En ostanut sitä ja nyt harmittaa.
Mun pitäisi alkaa kerätä kuvia, joista tykkään.
Ne ovat innostukseni lähteitä, vaiikkeivat täy-
dellisiä olisikaan. Joskus ei tiedä itsekään miksi
tykkää jostain kuvasta. Täytyisi alkaa kirjoittaa
joka viikko lista, mikä kiinnostaa ja innostaa
sillä hetkellä. Sanoja: ullakko - pelko - väärin-
ymmärrys - moniselitteisyys - rapistunut - huo-
no - vanha - kaipuu - epäselkeä - hämärä -
lapsuus - kauneus - hiiret - linnut - lapsellisuus
- muoto - värit - valo.*

14. *Mistä minä alan ja sinä loput*, 2010, pigmenttivideo, 40x75cm

13.1.2010 KESKIVIIKKO

Nostan sängyn pätyyn vanhan lipaston peilin, jonka alumiinipinnoite on ajan kuluessa haptunut ja alkanut kulumaan pois. Peilin pinta näyttää kauniilta, kun osoitan siihen valoa taskulampulla. Vaihdan sänkyyn valkoiset lakanat ja etsin valkoisen pitsipaidan, jonka pyydän Jaminin pukemaan päällensä. Letitän hänen hiukset kahdelle palmikolle. Asetan kameran jalustal-

le ja tarkennan objektiivin hänen peilikuvaansa, jota kehoitan hänet katsomaan, kuin se olisi toinen ihminen. Hän makaa liikkumatta sängyllä katsoen itseään peilistä. Sammutan valot ja alan maalaamaan taskulampun valolla hänet esiin. Valo paljastaa hänen tyhjän ja pohjattoman katseensa, jonka vangitsen kuvaan. Sanoja: tunne – melankolia – kaipaus – yksinäisyys.

15. Omakuvia syyskuussa, 2010,
pigmenttivädit, 40x35cm

Rakensin syksyllä 2010 omakuvia, jotka perustuvat maalauksen ja valokuvan yhdistämiseen. Maalasin lasilevyille akrylivärein ja valokuvasin itseni maalaamani lasin läpi, jolloin sain yhdistettyä kaksi eri tekniikkaa.

Saavutan maalatessa helposti tunteen, että työ vie minut mukanaan. Sitä tunnetta en aluksi löytänyt valokuvatessa. Kamera on tekninen väline ja hyvin erilainen, kuin maalit ja sivellin. Järjestelemällä kuvauspaikkaa tunnen fyysisen tekemisen, jonka päämäärä on visuaali-

sesti silmiäni miellyttävä kokonaisuus. Silloin löydän tekemisen ilon ja tunteen, että työ vie mukanaan. Kuvan rakentaminen on ollut intohimoni siitä saakka, kun aloitin valokuvaamisen ja uskon sen pysyvän tärkeänä osana työskentelyäni.

Olen huomannut, että käyn läpi työskentelyssäni samat työvaiheet, olipa välineeni kamera tai siveltimet. Tärkeintä on valo, väri ja tunne. Tapani katsoa kuvia on tunnepohjainen, en ole kiinnostunut teorioista.

*16. Omakuva heinäkuussa,
2010, pigmenttivädit, 50x50cm*

Rantasauna

MONIULOTTEISIMMAT PEILIKUVAT olen kuvannut Virranahon rantasaunalla. Saunamökin ovesa olevan peilin ja kuistin ikkunan avulla olen saanut aikaan kuvia, joiden tilavaikutelma on monikerroksinen. Peili, joka on saunamökin ovesa oli aikaisemmin Virranahon vessassa. Vuosien saatossa peili oli siirretty navettaan tarpeettomana, josta se löysi tiensä rantasaunalle. Monetkohan kasvot siitä on peilautunut vuosien varrella?

15.8.2009 LAUANTAI

Kuvasin tänään uusiksi häkin. Sain tyydyttävän lopputuloksen tai itseasiassa olin siihen tyytyväinen. Sanoja, joita tulee mieleeni häkistä: vanki – kable – vapaus – päästää irti – karanut – tyhjä – kontrolloida – tarkkailla – valta – odotus – pelko – lukitsematon – suojelija – vaisto – kuvitelma – vallan kuvitelma – vartija – läheisyyden kuvitelma – luottamus – läheisyyden muistio.

26.8.2009 KESKIVIikko

Kävelen rantaan, siellä näyttää jokin muuttuneen. Huomaan jonkun laittaneen mökin oveen vanhan peilin. Ovesa on ollut ikkuna ja sen rikkouduttua vain vaneri. En muista aikaa, jolloin ikkuna olisi ollut paikallaan. Nyt ovi on hieno. Siitä otan seuraavat kuvani. Lehtipuut ja niiden välistä näkyvä pilvitaivas heijastuvat edessäni. Peili on väline, jolla voin saada kuvaan useita kuvia yhtäaikaan sekä heijastaa valoa. Liimaan rikkoutuneen käsipeilin palaset pabviin. Saan heijastettua sillä mielenkiintoisia valokobtia kasvoihin. En muistanut ottaa tukevaa jallustaa mukaan, ja Mamiyan saaminen tarvittavalle korkeudelle on hankalaa. Kameran alla on puinen saunajakkara väärinpäin. Valoa on vähän ja valotusaika venyy pitkäksi. Palelen ohuessa paidassani ulkona, vaikka on elokuu. Puristan lankalaukaisijaa katsoen itseäni peilistä. Vasemmassa kädessä pidän pabvia, josta liimatut peilit heijastavat valoa kasvoilleni. Ei tästä taida tulla mitään. Terävä peili viiltää sormeen haavan.

*19. Koti, 2009,
pigmenttivedos,
70x52cm*

*20. Päivän ja yön välissä, 2009,
pigmentti vedos, 68x90cm*

KESKUSTELUSSA ÄITI JA MINÄ TEOKSESTA *PÄIVÄN JA YÖN VÄLISSÄ*

ÄITI: ”Tässä on jotain totta. Se olen minä. Se on kuin päiväkirja. Kun oltiin ottamassa tätä kuvaa Virranahon rantasaunalla, niin oli kylmä. Olin saunan pesutilassa ja sinä olit ulkona puserikossa kamerasi kanssa. Mulle ei ihan valjennut, että mitä sä oikein kuvaat. Tein vain kaiken pyytämäsi ohjeiden mukaan.

Sitten repesi pakka, kun näin tämän kuvan näyttelyssä. Tuli tunne, että nyt se tyttö on nähnyt sieluuni. Mä näin kuvassa itseni ja tarinani. Olen kokenut elämässä paljon asioita jotka on vieny mut aivan polvilleni, etten ole halunnut edes hengittää. Mutta olen löytänyt uhman, että mä selviän. Näytän, että selviän.

Jos täytyisi valita itsestäni muotokuva näistä kaikista kuvista, niin se olisi ehdottomasti tämä. Olen tässä sellaisena, kun olen. Elämäni päiväkirja voisi olla tässä yhdessä kuvassa. En tiedä tuliko tämä vahingossa vai tallentaako kamera joskus sellaista mitä ei itse ymmärrä. Näen tässä kuvassa filminauhana elämäni ja sen raadollisuuden.”

MINÄ: *"Niin, ensi näkemästä lähtien olen pitänyt tästä kuvasta, mutta mietin aluksi onko se liian erilainen sarjani muihin kuviin verrattuna. Johtuen varmaan juuri siitä, että se on niin voimakkaasti muotokuva sinusta. Pidin siitä niin paljon, että se päätyi sarjaani."*

6.9.2009 LAUANTAI

Olin tyytyväinen Virranaholla otettuihin kuviin. Mulla oli viisi filmiä ja yksi meni kokonaan pieleen, kun kasetti jumittui. Mulla oli rikkinäinen kasetti mukana ja Vuokko sanoi, että on mahdotonta saada filmi pyöriin siinä. Mutta mä onnistuin! Noin kymmenen ruutua on käyttökelpoisia eli todella hyvää saalis. Uskon päässeeni aihettani hieman lähemmäksi. Haluan kerroksia ja useita ulottuvuuksia kuvapinnalle. Peilikuvat otettuna ikkunan läpi ovat juuri sellaisia. Kuvani kertovat vihjaillen tarinaa, jolla ei ole selkeää kertojaa. Sanoja: turhamaisuus - tarkastelu - arvostelu - lupa katsoa silloin, kun on yksin - hiljainen pube - saan unohtaa - uusi päivä - kotiin - kolme sanatonta laulua - sanaton laulu - valon kajossa.

Viimeinen Läheisyyden muistioon kuvaamani kuva on otettu Virranahon rantasaunalla tou-

kokoussa 2011. Heräsin aikaisin aamulla, koska halusin auringonvalon paistavan valitsemaani kuvauspaikkaan. Etsimme äidin kanssa Ukun vanhat kerrastonpaidat päällemme ja lähdimme kuvaamaan rantasaunalle. Ennen kuvausta järjestelin ylimääräiset tavarat pois pesutilasta ja siirsin saunapenkin ikkunan eteen. Kylmä sementtilattia paleli paljaita varpaita eikä aamuaurinko lämmittänyt paljoakaan. Kamerani kaukolaukaisin ei toiminut, joten jouduin kuin kuvaamiseni alkuaikoina asettumaan kuvaan itselaukaisimen kymmenen sekunnin viiveellä.

31.5.2011 TIISTAI

Kävimme äitin kanssa äsken kuvaamassa rannassa. Ehkä yksi taisi onnistua. Se on kumma, että saan kuvaan jotain sellaista mitä ei todellisuudessa ole. Lämmin kiireetön hetki. Se on vain kuvitelmaa. Minun on todella vaikea olla tekemättä mitään ja rentoutua. Olen nyt lomalla, mutta takaraivossa jyskyttää, että on saatava monta hyvää kuvaa aikaiseksi. Yritän keskittyä pysähtymään ja nauttimaan auringosta. Istun aitan portailla, kuulen tuulen subinaa ja lokkien äänet rannasta. Pidän niiden kirkumisesta, koska se on merkki veden läheisyydestä ja kesästä. Onhan toukokuun viimeinen ja edessä kesä.

*21. Viimeinen aamu, 2011,
pigmenttivädos, 80x50cm*

Lopuksi

ON AIKA SULKEA *Läheisyyden muistio*. Jatkan varmasti kolmen sukupolven kuvaamista uusien projektieni rinnalla, mutta koen helpotusta saadessani jotain päätökseen. Matka muistikirjojeni uumeniin on ohi ja löysin sieltä itselleni merkityksellisiä asioita, jotka ovat kulkeneet mukanani siitä asti, kun aloitin kuvataiteen opiskelun. Tärkeimmäksi olen kokenut näiden vuosien aikana taiteeni henkilökohtaisuuden, hiljaisuuden, valon sekä herkkyyden.

Muistikirjoistani ja kuvistani nousevien ajatusten jaottelu aiheittain otsikoiden alle tuntui haastavimmalta kirjoitusprosessissani. Aluksi yritin lähteä etenemään kronologisesti muistikirjamerkintöjen ehdoilla, mutta pian huomasin pomppivani asiasta toiseen, joten selkeä jaottelu aihealueittain tuntui järkevimmältä. Kuten jo johdannossa kirjoitin, niin kaikki käsittelemäni asiat ovat yhteydessä toisiinsa ja muodostavat kehystarinan sarjani ympärille.

Keskityin työssäni tutkimaan Taideteollisen korkeakoulun aikaista taiteeni tekemistä muisti-

kirjojeni avulla. Vanhemmasta tuotannostanikin löytyi selviä yhtäläisyyksiä tämänhetkiseen työskentelyyni, mutta valitsin työhöni mukaan vain sellaisia luonnospiirroksia ja kuvia, jotka kuvaavat parhaiten tapaani työskennellä ja joiden aiheet toistuiivat *Läheisyyden muistion* kuvissa. Keskeisimpään asemaan nousivat kuvat halauksesta, peleistä ja hiiristä, joita löytyi muistikirjoistani jo vuodesta 2001 saakka.

Työskentelyäni innoittavat taiteilijat toin tekstiini mukaan kokemuksena. Vein lukijan kanssani tilanteeseen, jossa kyseinen taiteilija oli tehnyt minuun vaikutuksen. Taiteilijat valitsin myös sen perusteella, että heistä löytyi merkintöjä muistikirjoistani.

Jälkeenpäin katsottuna huomasin, että olen kuvannut äitini näkyväksi perheemme suuren menetyksen jälkeen. Todennäköisesti olen halunnut näyttää hänelle mitä on vielä jäljellä. Elämämme jatkuu kaikista vastoinkäymisistä huolimatta. Eletty elämä ja kaikki kokemukset muovavat meitä ihmisinä. Ilman kokemuksiani en olisi

samanlainen kuin nyt. Suru ja menetys ovat antaneet minulle tavan tarkastella elämää kamerani kautta.

Keskustellessani kuvista tyttäreni kanssa niin esitin hänelle lopuksi kysymyksen, että kun *Läheisyyden muistio* on nyt valmis, niin oliko hänen esiintymisensä kuvissani tässä vai vieläkö hänellä riittää intoa uusiin projekteihin? Hän vastasi minulle virnuillen: ”Ei se vielä tässä ole.”

Lähteet

Painetut lähteet:

ANDERSSON, CLAES: Taivaasta ja helvetistä.
Teoksessa Mikään ei häviä, kirjoituksia
kuolemankulttuurista, s. 203. Toim. Huttunen
Tiina, Kiiskinen Cia, Tuominen Riitta, WSOY,
toimituskunta ja kirjoittajat, Porvoo 2006.

ARS FENNICA 2007, Toim. Karvonen Kirsti.
Salpausselän kirjapaino, Lahti 2006.

BARTHES, ROLAND: (La Chambre Claire,
Camera Lucida, 1980) Valoisa huone. Suom.
Lintunen Matti, Sironen Esa, Lehto Leevi.
Kansankulttuuri Oy, Suomen valokuvataiteen
museon säätiö, Helsinki 1985.

KAHLO, FRIDA: Taiteilija Frida Kahlo: (An
intimate Self-portrait) Paljastava omakuva.
Johdanto: Carlos Fuentes, essee ja päiväkirjan
selitykset: Sarah M. Lowe. Suom. Salminen Eila
(engl.) ja Saaritsa Pertti (esp.). Otava, Helsinki 1995.

KARJALAINEN, TUULA: Les Messageres -
Viestittömien viestinviejät. Taide-lehti 6/2007.

KUUKKA, RAAKEL: Kirjeitä tyttärelle, 2011. Musta
Taide, Kariston kirjapaino, Hämeenlinna 2011.

MELCHIOR-BONNET, SABINE:
(Histoire du miroir, 1994), Kuvastin: peilin
historiaa. Suom. Atena kustannus Oy
2004, Gummerrus, Jyväskylä 2004.

MÄKELÄ, MAARIT: Saveen piirtyviä
muistoja : subjektiivisen luomisprosessin ja
sukupuolen representaatioita, Taideteollinen
korkeakoulu, Helsinki 2003.

MÄKIRANTA, MARI: Kerrotut kuvat :
omaelämäkerralliset valokuvat yksilön, yhteisön
ja kulttuurin kohtaamispaikkana, Lapin
yliopistokustannus, Juvenes print, Tampere 2008.

PALOSAARI, EIJA: Lupa särkyä, kriisistä
elämään, 2. painos 2008, Edita Publishing
Oy, Edita Prima Oy, Helsinki 2008.

RUTANEN, MIRJA: Tytär ja äiti,
Otava, Keuruu 1982.

SARASTE, LEENA: Valokuva, muisto
– viesti - taide, Kustannusosakeyhtiö
Musta Taide, Helsinki 2010.

UVNÄS MOBERG, KERSTIN: Rauhoittava
kosketus, Oksitosiinin parantava vaikutus
kehossa, 2007, suom. Riitta Kankkunen, Edita
Publishing Oy, Edita Prima Oy, Helsinki, 2007.

Painamattomat lähteet:

<http://www.hedelmapuu.com>.
Sivu katsottu 27.1.2012.

VALOKUVAUKSEN HUIPUT, jakso 5/6,
Warner Bros, Television 2007, BBC, Yle Teema.

Kiitos

Jasmin Karvinen, Maire Leinonen, Konsta Karvinen

Elina Brotherus, Satu Karppinen, Sini Mykkänen

Atte Mykkänen, Opiskelukaverit

Valokuvataiteen osaston opettajat

ja muu henkilökunta

Teosluettelo

1. Äiti, 2007
pigmenttiviedos,
50x28 cm
editio 5

2. Älä katso taakse,
2008, pigmenttiviedos,
48x64cm
editio 5

3. Toisaalla kaksin,
2008, pigmenttiviedos,
38,5 x 40 cm
editio 5

4. Sinä minussa aina,
2008, pigmenttiviedos,
50x35 cm
editio 7

5. Eilen, 2007,
pigmenttiviedos,
30x30 cm
editio 7

6. Matilanvirta,
2008, pigmenttiviedos,
60x60 cm
editio 7

7. Lupaus, 2008,
pigmenttiviedos,
60x60cm
editio 7

8. Koti ei ollut
enää koti, 2010,
pigmenttiviedos,
40x30cm
editio 7

9. Susiäiti, 2010,
pigmenttiviedos,
68x90cm
editio 7

10. Kuurupiilaa,
2008, pigmenttiviedos,
70x43cm
editio 5

11. Kesyttämätön,
2008, pigmenttiviedos,
48x64cm
editio 5

12. Hiljaisuus, 2008,
pigmenttiviedos,
40x30cm
editio 5

13. Keskenenäinen,
2007, pigmenttiviedos,
24x20 cm
editio 7

14. Mistä minä alan
ja sinä loput, 2010,
pigmenttiviedos, 40x75cm
editio 7

15. Omakuva
syyskuussa, 2010,
pigmenttiviedos,
40x35cm
editio 7

16. Omakuva
heinäkuussa, 2010,
pigmenttiviedos,
50x50cm
editio 7

17. Kaikki Sinussa,
2009, pigmenttiviedos
70x70cm
editio 7

18. Puolestasi, 2009,
pigmenttiviedos,
70x52cm
editio 7

19. Koti, 2009,
pigmenttiviedos,
70x52cm
editio 7

20. Päivän ja yön
välissä, 2009,
pigmenttiviedos,
68x90cm
editio 7

21. Viimeinen
aamu, 2011,
pigmenttiviedos,
80x50cm
editio 7

